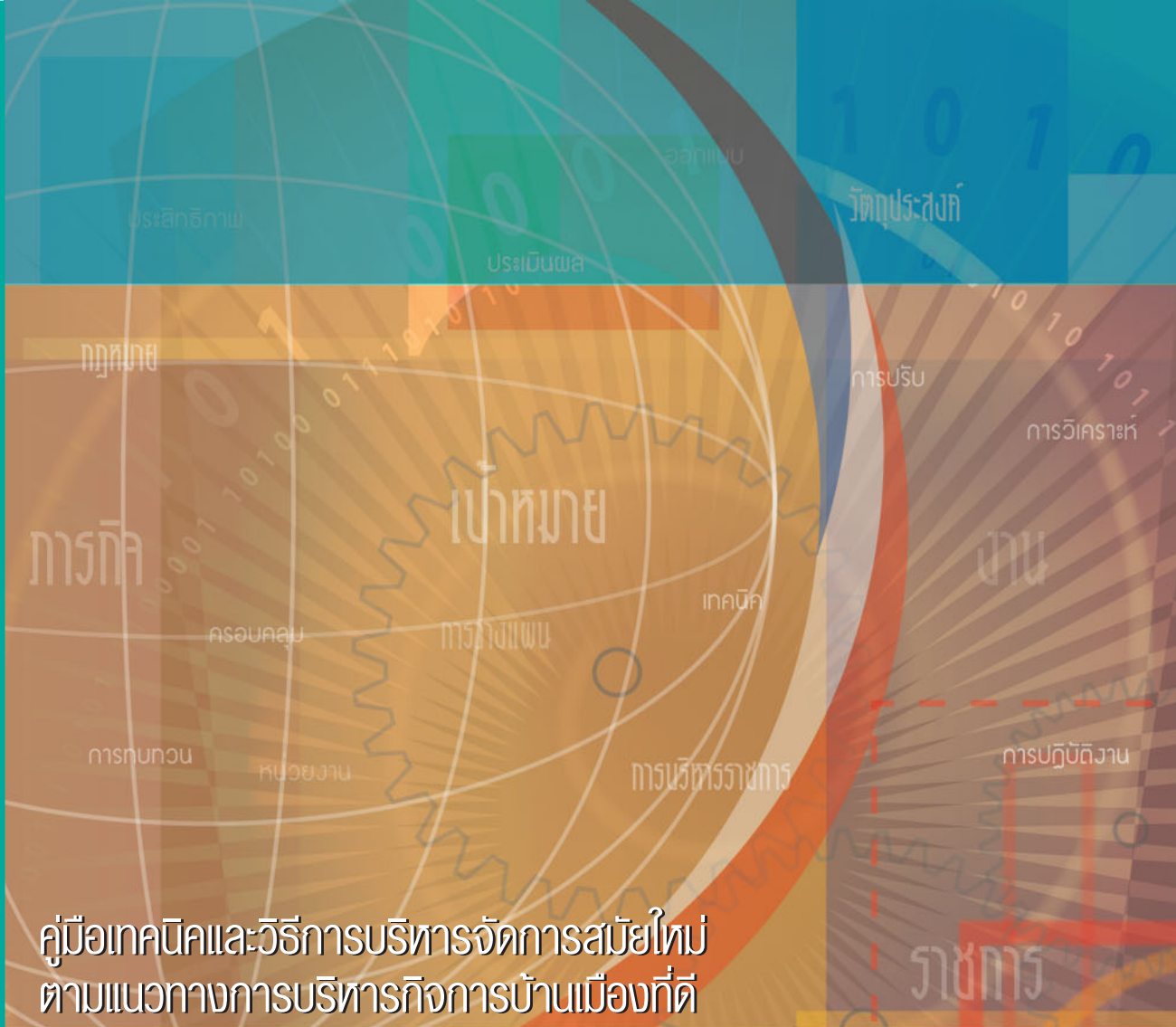

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
ถ.พิษณุโลก แขวงจตุรดา เขตดุสิต กทม. 10300
โทรศัพท์ 0-2356-9999
Hotline 1785
www.opdc.go.th

คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่
ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การบริหารคุณภาพโดยรวม
[Total Quality Management]

คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่
ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การบริหารคุณภาพโดยรวม

[Total Quality Management]

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

นับตั้งแต่พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่ส่วนราชการต่างๆ จำเป็นต้องมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ซึ่งมุ่งหวังให้การบริหารราชการเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ในกรณีนี้ สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้ดำเนินการจัดทำคู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขึ้น

เอกสารเล่มนี้เป็นเล่มหนึ่งในเอกสารชุดคู่มือดังกล่าว ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 25 เล่ม โดยสำนักงาน ก.พ.ร. จัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือของสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (สป.ร.) ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้หน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้มีความรู้ความเข้าใจหลักการและแนวคิดในเรื่องต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา รวมทั้งมีแนวทางที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับดำเนินงานที่เป็นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

การจัดทำเอกสารชุดนี้ ได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านซึ่งร่วมร้อยเรียงความรู้ หลักการ และแนวทางการดำเนินการในแต่ละเรื่อง รวมทั้งนำเสนอตัวอย่างที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ สำนักงาน ก.พ.ร. จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สำนักงาน ก.พ.ร. หวังว่าเอกสารชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือผลักดันการดำเนินงานเรื่องต่างๆ ให้บรรลุเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกา ซึ่งมุ่งหมายให้มีการบริหารงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนดังกล่าวข้างต้น กับทั้งมุ่งหวังที่จะให้เป็นเอกสารที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจโดยทั่วไป

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการ ก.พ.ร.

สารบัญ

1. การบริหารคุณภาพโดยรวม	1
ความสัมพันธ์ของการปฏิรูประบบราชการ	1
“การบริหารคุณภาพโดยรวม” คือ อะไร	3
การประยุกต์ใช้ TOM ในระบบราชการ	4
2. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ	14
“ลูกค้า” คือใคร	14
แนวคิดลูกค้าภายนอก/ลูกค้าภายใน	16
การหาความต้องการของผู้รับบริการ	18
คุณภาพของการบริการ	21
3. ภาวะผู้นำ	23
“ภาวะผู้นำ” คืออะไร	23
บทบาท/หน้าที่ของผู้นำ	27
การสื่อสาร	29
การประเมินผู้นำ	31
4. ทุกคนมีส่วนร่วม	33
การมีส่วนร่วมของบุคลากรสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ	33
ในการบริหารคุณภาพโดยรวม	
ทีม และการทำงานเป็นทีม	36
แรงจูงใจกับการประเมินผลงาน	44
การให้อำนาจตัดสินใจ	45

สารบัญ

5. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	46
การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ	46
กระบวนการ คืออะไร	47
แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการ	48
วงจรการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	49
ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม	50

1. การบริหารคุณภาพโดยรวม

ความสัมพันธ์ของการปฏิรูประบบราชการ

วิสัยทัศน์ของการพัฒนาระบบราชการของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) คือ การพัฒนาระบบราชการไทยให้มีความเป็นเลิศ สามารถรองรับการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและประโยชน์สุขของประชาชน โดยได้กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และมีเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อให้

- ☛ เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- ☛ เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- ☛ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- ☛ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- ☛ มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ ให้ทันต่อสถานการณ์
- ☛ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- ☛ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

สรุปโดยรวมก็คือ

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและสังคม ด้วยการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ ส่วนราชการจำเป็นต้องยกระดับคุณภาพของการบริการ

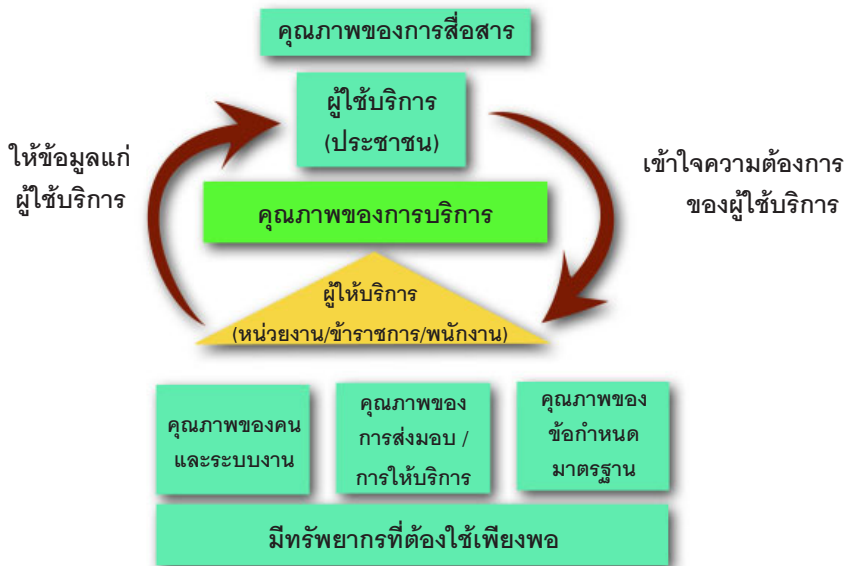

เพื่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ

องค์ประกอบที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพของการบริการมีอยู่ 4 ปัจจัย

1. คุณภาพของการสื่อสาร : ความสามารถในการสื่อสาร รับฟัง และเข้าใจความต้องการของผู้ใช้บริการ
2. คุณภาพของข้อกำหนด : ความสามารถในการเปลี่ยนความต้องการของผู้ใช้บริการให้มาตรฐาน
เป็นข้อกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนเข้าใจง่าย
3. คุณภาพของการให้บริการ : คุณภาพของการให้บริการ และการแก้ไขปัญหาของผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว
4. คุณภาพของคนและระบบ : พนักงาน ข้าราชการ ได้รับการฝึกอบรม มีแรงจูงใจและมีบริการที่ดี มีกระบวนการที่ดี

สำหรับประชาชนนั้น ความต้องการที่สำคัญ คือ การได้รับการบริการที่ดีจากพนักงาน ข้าราชการ และส่วนราชการ

รูปที่ 1 : แผนผังคุณภาพของการบริการ

การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ได้ ส่วนราชการจำเป็นต้องทบทวนและปรับปรุงแนวทางและวิธีการปฏิบัติราชการทั้งระบบงานและบุคลากรเช่นเดียวกับภาคธุรกิจ ซึ่งใช้แนวคิดของ **“การบริหารคุณภาพโดยรวม” (Total Quality Management - TQM)** มากกว่า 50 ปีแล้ว นอกจากนี้ หน่วยงาน รวมทั้งองค์กรมหาชนในหลาย ๆ ประเทศได้ปฏิรูปการบริหารงานโดยใช้แนวคิดนี้เช่นกัน

การบริหารคุณภาพโดยรวมคืออะไร

“คุณภาพ” หมายถึง ความเป็นเลิศของผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองความต้องการหรือความคาดหวังของลูกค้า

“โดยรวม” หมายถึง ทุกคน ทุกระดับ ทุกหน่วยงานในองค์กร และ ภายนอกองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ส่งมอบ

“การบริหารคุณภาพโดยรวม” คือ แนวทางการบริหารองค์กรที่ยึดถือคุณภาพเป็นศูนย์กลาง และอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุก ๆ คนในองค์กรโดยมุ่งเป้าหมายไปที่ความสำเร็จระยะยาวขององค์กร จากการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า และเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคนในองค์กร และต่อสังคม

องค์ประกอบของการบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM)

การมุ่งไปสู่การยกระดับคุณภาพโดยใช้แนวคิดของการบริหารคุณภาพโดยรวม(TQM) มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ความมุ่งมั่นและการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร เพื่อสนับสนุนการดำเนินการในทุกระดับขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

- ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ชัดเจน กำหนดเป้าประสงค์ระยะยาว มีส่วนร่วมในทีมที่ปรับปรุงคุณภาพ และอาจทำหน้าที่เป็นโค้ชด้วย

2. การให้ความสำคัญกับลูกค้าภายใน (ข้าราชการ/เพื่อนร่วมงาน/ส่วนราชการอื่น) และลูกค้าภายนอก (ผู้รับบริการ/ประชาชน)

- หน่วยงานต้องสร้างความพึงพอใจ หรือความประทับใจให้ลูกค้า

“ทำสิ่งที่ลูกค้าต้องการให้ถูกต้องตั้งแต่ครั้งแรกและทุก ๆ ครั้ง”

3. การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน ทุกระดับ และทุกหน่วยงานในองค์กร
 - ทุกคนต้องมุ่งที่จะปรับปรุงงานของตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ
4. การปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง
 - กระบวนการให้บริการหรือการผลิตจะต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และความสำเร็จของส่วนงาน
5. การคำนึงถึง “ผู้ส่งมอบ” ว่าเป็น “หุ้นส่วน”
 - ผู้ส่งมอบมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้งานสำเร็จเร็วขึ้น ช่วยให้งานดีขึ้น ฉะนั้น ต้องให้ความสำคัญ มีส่วนร่วมในการดำเนินการในหลายเรื่อง เช่นเดียวกับ “หุ้นส่วน”
6. มีการวัดและการประเมินผลปฏิบัติงาน
 - การวัดผลปฏิบัติงาน จะต้องชัดเจนตามหน่วยงาน และของแต่ละบุคคล เพื่อให้ทราบความคืบหน้าและสถานการณ์ปัจจุบันของแต่ละโครงการ ถ้ามีปัญหาจะได้แก้ไข ปรับปรุงได้ทันที่

การประยุกต์ใช้ TQM ในระบบราชการ

หลายๆท่านอาจสงสัยว่า การนำแนวทางการบริหารภาครัฐกิจมาใช้ในระบบราชการนั้น เป็นไปได้เพียงใด เพราะอาจคิดว่า

- แนวทางของ TQM ประยุกต์เข้ากับระบบราชการไม่ได้
- ธรรมชาติของระบบราชการจะไม่ยอมรับแนวทางของ TQM
- บุคลิกของข้าราชการและวัฒนธรรมการทำงานของข้าราชการ ที่อาจเปลี่ยนแปลงยาก

- “ลูกค้า” หรือ “ประชาชนผู้ใช้บริการ” มักจะถูกมองว่าเป็นตัวปัญหา
- การตัดสินใจต่าง ๆ ในระบบราชการมีขั้นตอนมาก

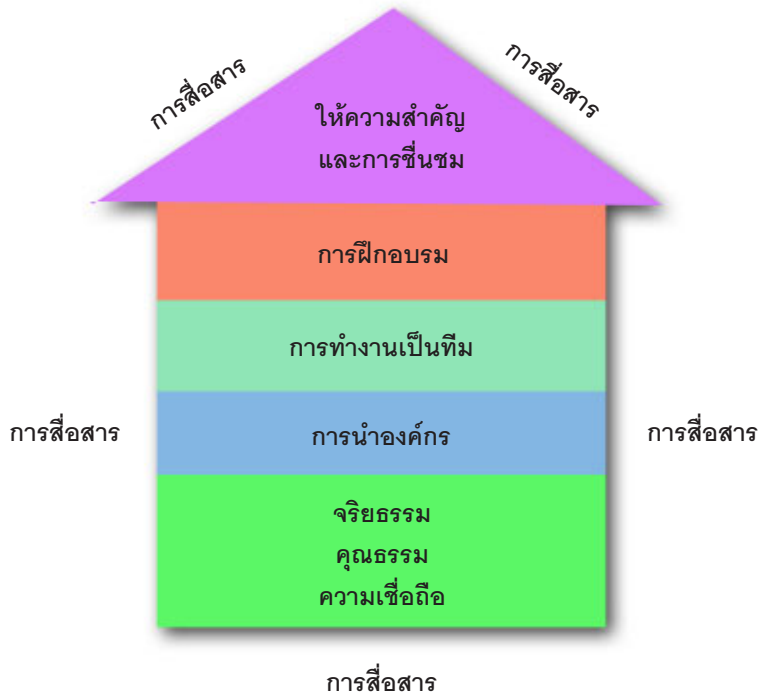
จริงๆ การนำแนวคิดการบริหารคุณภาพโดยรวมมาประยุกต์ใช้ในราชการ อาจยากกว่าภาคธุรกิจ แต่หลายประเทศรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านของเราเช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ก็นำแนวทางการบริหารนี้ประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง จนสามารถปรับปรุงการให้บริการ สร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการและประชาชน และช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำ TQM มาประยุกต์ใช้

การนำแนวคิด TQM มาประยุกต์ใช้ในองค์กรให้ประสบความสำเร็จ อาศัยปัจจัยที่สำคัญ 8 ปัจจัย คือ

1. จริยธรรม
2. คุณธรรม
3. ความเชื่อถือ
4. การนำองค์กรที่ดี
5. การทำงานเป็นทีม
6. การฝึกอบรม เพื่อยกระดับความรู้และทักษะ
7. การให้ความสำคัญและแสดงความชื่นชมในความสำเร็จของพนักงาน
8. การสื่อสารที่ชัดเจน

รูปที่ 2 : บ้าน TQM

หากเปรียบเทียบว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนประกอบของบ้าน TQM

- จริยธรรม คุณธรรม และ ความเชื่อถือ เป็นฐานที่สำคัญของบ้าน
 - **จริยธรรม** เป็นสิ่งกำหนดแนวทางการทำงานที่ถูกต้องทั้งขององค์กรและบุคลากร
 - **คุณธรรม** หมายถึง การทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม มีความจริงใจ และยึดมั่นกับความจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกค้ำภายในและภายนอกต้องการ
 - **ความเชื่อถือ** ผลที่เกิดจากการมีจริยธรรมและคุณธรรม จะนำไปสู่ความเชื่อถือซึ่งกันและกันของผู้ร่วมงาน ทำให้มีการเปิดเผยและเปิดใจสร้างบรรยากาศของการให้ความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม
- การนำองค์กร การทำงานเป็นทีม และการฝึกอบรม คือ ตัวบ้าน

- **การนำองค์กร** อาจเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการนำ TOM มาใช้ให้บรรลุผล ผู้บริหาร และผู้บังคับบัญชา ทุกระดับชั้นควรเข้าใจว่า TOM คืออะไร มีกระบวนการอย่างไร และทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี
- **การทำงานเป็นทีม** จะสามารถทำงานหรือแก้ปัญหาได้ดี และรวดเร็ว ยิ่งถ้าทุกคนเห็นพ้องต้องกัน ก็จะทำให้การปรับปรุงงานนั้นอยู่กับองค์กรตลอดไป
- **การฝึกอบรม** ช่วยให้พนักงานมีสมรรถนะเพิ่มขึ้น พนักงานควรมีความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่นเป็นทีม เข้าใจวิธีแก้ปัญหา การตัดสินใจ และมีความรู้ในการวิเคราะห์ และการปรับปรุงงาน
- การให้ความสำคัญและการแสดงความชื่นชมพนักงาน คือ หลังคา
 - **การให้ความสำคัญและการแสดงความชื่นชม** ต่อความสำเร็จของทีม และพนักงานแต่ละคน จะทำให้พนักงานภาคภูมิใจ มีผลผลิตที่สูงขึ้น และใส่ใจกับคุณภาพของงานมากขึ้น
- ส่วนการสื่อสาร ก็คือ สิ่งที่ยึดโยง และรักษารับาน TOM นี้ไว้
 - **การสื่อสาร** เป็นส่วนสำคัญในการเสริมให้องค์กรบรรลุความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ TOM ซึ่งต้องมีความเข้าใจกันเป็นอย่างดีทั่วทั้งองค์กร รวมทั้ง “ผู้ส่งมอบ” และ “ลูกค้าทั้งภายนอกและภายใน” ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน ต้องให้ความสะดวกแก่พนักงาน ในการส่งและรับข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน

สำรวจความเข้าใจและการปฏิบัติตามแนวทาง TOM

เมื่อพอจะทราบความหมายของการบริหารคุณภาพโดยรวมแล้ว ทีนี้ลองมาประเมินว่าหน่วยงาน หรือองค์กรของท่านมีการประยุกต์ใช้ TOM หรือไม่อย่างไร โดยใช้แบบฟอร์มข้างล่างนี้ ซึ่งแบ่งออกเป็นแบบฟอร์มสำรวจสำหรับพนักงาน และแบบฟอร์มสำรวจสำหรับหัวหน้าและผู้บริหาร

แบบสำรวจความเข้าใจและการปฏิบัติตามแนวทาง TOM สำหรับพนักงาน

ประเมินแต่ละหัวข้อโดยให้คะแนน 1- 5

1 = ไม่เข้าใจ ไม่ปฏิบัติเลย

2 = เข้าใจน้อยมาก และมีการปฏิบัติเล็กน้อย

3 = มีความเข้าใจเพิ่มขึ้น และนำไปใช้บ้างในบางแผนก หรือส่วนราชการ

4 = มีความเข้าใจมาก นำไปใช้บ้าง แต่ยังไม่มีการบูรณาการ

5 = มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง นำไปใช้อย่างจริงจัง อย่างบูรณาการทั่วทั้งส่วนราชการ

หน่วยงานของท่าน	คะแนน
ทุกคนมุ่งเน้นที่คุณภาพของงาน	
ทุกคนมุ่งเน้นที่จะตอบสนองผู้รับบริการ	
มีการกระตุ้นและจูงใจให้ข้าราชการปรับปรุงงานและคิดอย่างสร้างสรรค์	
คะแนนรวมของหน่วยงานของท่าน	
หัวหน้า / ผู้บังคับบัญชาของท่าน	
กระตือรือร้น และทำงานเป็นทีมข้ามสายงานเพื่อปรับปรุงวิธีปฏิบัติงาน	
สื่อสารอย่างเปิดเผย ยอมรับนับถือ และเชื่อถือกัน	
หัวหน้า / ผู้บังคับบัญชา มีความคิดริเริ่มที่ดีและเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและผู้ใต้บังคับบัญชา	
หัวหนามุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและลูกน้อง	
หัวหน้า / ผู้บังคับบัญชาทำงานร่วมกับลูกน้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน / ผู้รับบริการ และหาข้อมูลจากบุคคลเหล่านี้	
คะแนนรวมของหัวหน้า / ผู้บังคับบัญชาของท่าน	

แบบสำรวจความเข้าใจและการปฏิบัติตามแนวทาง TOM สำหรับหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา

ในฐานะของหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาท่านอาจประเมินตนเองโดยแบบฟอร์มข้างล่างนี้ โดยให้คะแนนตนเอง ดังนี้

- 1 = มีความเข้าใจ TOM แต่ไม่ได้ใส่ใจที่จะปฏิบัติ
- 2 = มีความเข้าใจแต่ไม่ทราบวิธีการของ TOM
- 3 = มีการประยุกต์ใช้บ้าง
- 4 = เป็นผู้นำในหน่วยงานด้าน TOM แต่ไม่ได้ประสานกับหน่วยงานอื่นและผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป
- 5 = เป็นผู้นำในหน่วยงานด้าน TOM และประสานกับหน่วยงานอื่น และผู้บังคับบัญชา

ข้าพเจ้า	คะแนน
• เข้าใจวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของหน่วยงานและมีความสอดคล้อง	
• สื่อสารให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถึงความสำเร็จของงาน	
• ช่วยผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของหน่วยงาน	
• มีการสำรวจข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับบริการ	
• มีการสื่อสารกับผู้รับบริการเพื่อหาช่องทางปรับปรุงงาน	
• ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้รับบริการเพื่อปรับเปลี่ยนระบบงาน	
• เรียนรู้ จุดแข็ง จุดอ่อน และความคาดหวังของผู้ใต้บังคับบัญชา	
• กำหนดเป้าหมาย และมาตรฐานของงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนให้สอดคล้องกับของหน่วยงาน	
• ให้สิทธิผู้ใต้บังคับบัญชาปรับปรุงงานและระบบงานที่รับผิดชอบ	

ข้าพเจ้า	คะแนน
• ให้การฝึกอบรมผู้ได้บังคับบัญชาในด้านการสื่อสาร การแก้ปัญหาด้วยทีมงาน และหลักการ TQM	
• กำหนดมาตรฐานของผลิตภาพในหน่วยงาน	
• ตั้งเป้าประสงค์ในการปรับปรุงงาน และผลการดำเนินงาน	
• สร้างทีมระหว่างหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหา และปรับปรุงงาน	
• ให้รางวัลและแสดงความชื่นชมพนักงานหรือทีมงาน	
คะแนนรวม	

จากแบบสำรวจความเข้าใจและการปฏิบัติตามแนวทาง TOM ทั้ง 2 แบบนี้ ท่านสามารถบอกได้ว่า :

- 1) พนักงานเห็นว่าหน่วยงานและหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชามีการปฏิบัติอย่างไร
- 2) ตัวท่านเองมีความเข้าใจและการปฏิบัติอย่างไร

ความมุ่งมั่นของผู้นำ

ความมุ่งมั่นของผู้บังคับบัญชาเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชกฤษฎีกาทั้ง 7 ข้อ อย่างไร

ความสำเร็จของหน่วยงานของท่าน เป็นความรับผิดชอบของทุกคน

- หัวหน้า/ผู้บังคับบัญชาต้องเข้าใจ TOM เพื่อปรับปรุงระบบงานและพัฒนาคนของท่าน
- พนักงาน/ข้าราชการต้องเข้าใจ TOM โดยให้ความร่วมมือ ปรับปรุงงานเพื่อให้ประชาชนพึงพอใจ

การบริหารคุณภาพโดยรวม นำไปสู่

- ความพึงพอใจของพนักงาน / ข้าราชการ
- ความพึงพอใจของประชาชน
- มีผลสำเร็จต่อภารกิจของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

“วัตถุประสงค์ของการบริหารคุณภาพโดยรวม เพื่อประโยชน์สุขของคน”

ทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อความสำเร็จ

การปรับปรุงงานตามแนวทาง TOM ต้องการความมุ่งมั่นของทุกคน

ความมุ่งมั่น คือ ความพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด ในสิ่งที่เรารับผิดชอบ และมองหาโอกาสของการปรับปรุงงาน

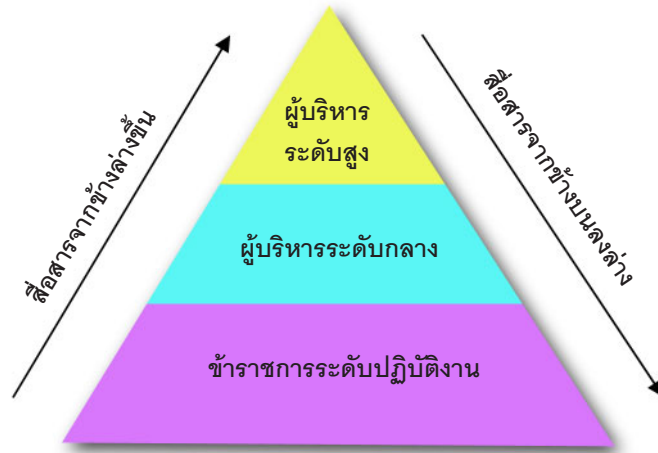
จะปรับปรุงงานอย่างไร

1. **ตระหนัก** ถึงโอกาสในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน
2. **ประเมินความพร้อม** และกำหนดความต้องการ
3. **เตรียมงาน** โดยการพัฒนาบุคลากร เตรียมคน งบประมาณ
4. **แผนปฏิบัติการ** ซึ่งมีเป้าหมายชัดเจน มีการวัดความคืบหน้า
5. **ประเมินผล** ทบทวนว่าได้ตามเป้าหมายหรือไม่ จะปรับปรุงอย่างไร

การเตรียมการเบื้องต้น

สำหรับส่วนราชการที่ต้องการปรับปรุงคุณภาพและเพิ่มผลผลิตด้วย “การบริหารคุณภาพโดยรวม” ต้องมีการสื่อสารที่ดี นั่นคือ การสื่อสารแบบสองทาง

ผลลัพธ์จากการสื่อสารแบบนี้ คือ

- มีการปรึกษาหารืออย่างตรงไปตรงมา ทำให้ผู้บังคับบัญชาทราบความต้องการ และความกังวลของผู้ใต้บังคับบัญชา
- เปิดเวทีให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำเสนอวิธีปรับปรุงงาน
- เป็นโอกาสที่จะแสดงความชื่นชมกับความสำเร็จของข้าราชการ หรือทีมงาน

ต้องทำอะไรบ้าง

ส่วนราชการควรมีการประชุมประจำอาทิตย์ ประมาณ 1 ชั่วโมงต่อครั้ง (ในวันเวลาเดียวกันได้ยิ่งดี) เรื่องที่จะประชุมอาจเป็นเรื่องต่อไปนี้

- วัตถุประสงค์และเป้าหมาย
- รายงานความคืบหน้า
- การแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับงาน
- การแลกเปลี่ยน เรียนรู้
- วิเคราะห์ผลของการฝึกอบรม และพัฒนา

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการคลังและบริหารราชการ

ขณะเดียวกัน จัดให้มีกิจกรรมเสนอแนะ ซึ่งเป็นการสื่อสารอย่างเป็นทางการ กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเสนอแนะความคิดใหม่ ๆ และผู้บริหารให้รางวัลหรือแสดงความชื่นชมกับความคิดใหม่ที่ปรับปรุง การทำงานนั้น

แนวทางการเสนอแนะ

- เข้าใจปัญหา หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งโอกาสในการปรับปรุงงาน
- เสนอข้อมูลและเสนอวิธีการแก้ไขปรับปรุง
- ยื่นเอกสารเสนอแนะ ส่วนราชการแต่งตั้งผู้ประสานงานขึ้นมารวบรวม “ข้อเสนอแนะ” เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณา

ข้อเสนอแนะอาจเป็นเรื่องต่อไปนี้

- การปรับปรุงการบริการ
- ลดค่าใช้จ่าย
- ลดความสูญเสียน
- เพิ่มความปลอดภัย
- วิธีทำงานที่ง่าย และรวดเร็วขึ้น

**“หน่วยงานที่ดีจะมีระบบเก็บข้อเสนอแนะจากพนักงาน
หน่วยงานที่ดีเยี่ยมจะบอกว่า ได้นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงอะไร”**

การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

การบริหารคุณภาพโดยรวม ไม่ใช่เป็นเพียงโครงการหนึ่งซึ่งมีเวลาแล้วเสร็จ หากแต่เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะความต้องการของลูกค้ามีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอยู่เสมอ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการดำเนินการของส่วนราชการเองก็มีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การบรรลุเป้าหมายในการสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน ส่วนราชการจึงต้องยกระดับคุณภาพการบริการอย่างไม่หยุดยั้ง เคยมีคำกล่าวว่า **“การปรับปรุงคุณภาพเป็นเหมือนการวิ่งแบบมาราธอน ที่ต้องวิ่งต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีจุดสิ้นสุด”**

2. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

“ลูกค้า” คือใคร

ผู้รับบริการ-ลูกค้าขององค์กรภาครัฐ

“ลูกค้า” หมายถึง ผู้ที่เป็นผู้ใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กรหรืออาจจะเป็นในอนาคต รวมทั้งผู้ใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการโดยตรง และผู้ซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการเพื่อจำหน่ายต่อ เช่น ผู้ค้าส่ง ตัวแทนธุรกิจ หรือบริษัทที่ใช้ผลิตภัณฑ์ขององค์กรเป็นส่วนประกอบหนึ่งของผลิตภัณฑ์นั้น (Malcolm Baldrige National Quality Award 2005)

การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ขององค์กรใด ๆ ก็ตาม มีจุดประสงค์สูงสุดเพื่อสร้างคุณค่าให้แก่มนุษย์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง องค์กรทุก ๆ ประเภท ไม่ว่าจะป็นองค์กรธุรกิจ หรือองค์กรภาครัฐ ต่างก็มีลูกค้าของตน โดยอาจจะให้คำจำกัดความที่แตกต่างกัน

สำหรับองค์กรธุรกิจ ความสำคัญของลูกค้าอยู่ตรงที่เป็นผู้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการ ก่อให้เกิดผลกำไรนำไปหล่อเลี้ยงธุรกิจ ลูกค้าจึงมีความหมายทางตรงถึงความอยู่รอดขององค์กร จนมีผู้กล่าวว่า **“ลูกค้า คือ พระเจ้า”** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่มีการแข่งขันสูง เช่นในปัจจุบัน เมื่อกล่าวถึง **“ลูกค้า”** องค์กรที่มีความคล่องตัวสูงจะไม่มองเฉพาะผู้ที่เป็นลูกค้าในปัจจุบันเท่านั้น แต่จะขยายขอบเขตไปถึงลูกค้าในอนาคต และลูกค้าของคู่แข่งด้วย

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

มีเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

โดยบนพื้นฐานของหลักการสำคัญ ๓ ข้อ ได้แก่

- (๑) การถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการได้รับการบริการจากรัฐ เป็นสำคัญ
- (๒) สนองตอบต่อความต้องการของประชาชน
- (๓) มุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

ก.พ.ร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

สำหรับองค์กรที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร อย่างเช่น องค์กรภาครัฐ ก็ให้ความสำคัญกับ “ลูกค้า” เช่นกัน โดยเรียกว่า “ผู้รับบริการ” หรือ “ประชาชน” การพิจารณาว่าใครคือลูกค้า สำหรับภาคราชการ ยังต้องครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติการและความสำเร็จขององค์กร รวมถึง บุคลากรขององค์กร คู่ค้า คณะกรรมการ ผู้ส่งมอบ และชุมชนในท้องถิ่น ยกตัวอย่างลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรของรัฐ ในภาคการศึกษา ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง สมาคมผู้ปกครอง คณาจารย์ บุคลากร คณะกรรมการ สมาคมศิษย์เก่า นายจ้าง โรงเรียนอื่น องค์กรที่สนับสนุนทุนทรัพย์ ผู้ส่งมอบ คู่ค้า และสมาคมท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น

ตัวอย่าง ผู้รับบริการในภาคการบริการด้านสาธารณสุข (Health Care) หมายถึง ผู้ป่วย ซึ่งเป็นผู้รับบริการโดยตรง นอกจากนั้น ยังอาจรวมถึง ญาติของผู้ป่วย เนื่องจาก เวลาคนไข้เจ็บป่วยจะไม่ได้มาโรงพยาบาลด้วยตัวเอง ต้องให้ครอบครัวพามา ดังนั้น ญาติคนไข้จึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการเลือกโรงพยาบาล และมีบทบาทในการแสดงความพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อการบริการ สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจครอบคลุมถึง ชุมชน ผู้รับประกันสุขภาพและผู้จ่ายเงินค่าประกันสุขภาพให้ นายจ้าง ผู้ให้บริการตรวจรักษา เพื่อนฝูง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล เป็นต้น

การจำแนกผู้รับบริการ/ประชาชน

เนื่องจากผู้รับบริการ/ประชาชน มีความหมายกว้างครอบคลุมหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่อการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ องค์กรจึงต้องมีการแบ่งกลุ่มผู้รับบริการออกโดยใช้คุณลักษณะต่าง ๆ เช่น

- ภูมิศาสตร์ เช่น สัญชาติ ภูมิภาค ภูมิอากาศ ความหนาแน่นของประชากร เป็นเขต เมือง เขตชานเมือง เขตต่างจังหวัด
- ประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ ขนาดครอบครัว รายได้ สถานภาพสมรส อาชีพ ศาสนา การศึกษา รวมถึงสถานะทางสังคม
- จิตวิทยา เช่น การใช้ชีวิต (Life style) บุคลิกภาพ
- พฤติกรรม เช่น โอกาสในการใช้บริการ สถานะของผู้ใช้บริการ อัตราการใช้ ทัศนคติ ต่อองค์กร
- ตัวแปรด้านการดำเนินงาน เช่น เทคโนโลยี

แนวคิดลูกค้าภายนอก / ลูกค้าภายใน

ในปัจจุบันมีแนวทางเพียงประการเดียวที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ และองค์กรสามารถเป็นที่นิยมอยู่ได้ โดยยึดแนวคิดที่เรียกว่า Market-In ซึ่งหมายถึง การนำความต้องการของผู้รับบริการมาเป็นข้อกำหนดของงานบริการ แนวคิดนี้ใช้ได้ไม่แค่เพียงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับผู้รับบริการภายนอกเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้กับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภายในองค์กรได้ด้วยเมื่อนำแนวคิดนี้มาใช้ภายในองค์กร เราเปลี่ยนชื่อเรียกจากคำว่า Market-In มาเป็นคำว่า Internal Customer หรือลูกค้าภายใน

แนวคิด “ลูกค้าภายใน” นี้ถือว่า “กระบวนการทำงานของหน่วยงานถัดไปคือลูกค้า” การนำแนวคิดนี้มาใช้กับหน่วยงานภายในก็คือ การที่หน่วยงานหรือกระบวนการทำงานหนึ่งต้องส่งชิ้นงานหรืองานบริการที่สร้างความพึงพอใจให้กับหน่วยงานถัดไป ซึ่งเป็นผู้รับชิ้นงานนั้น

“การจะทำให้ลูกค้าภายนอกให้พึงพอใจนั้น องค์กรต้องทำให้ลูกค้าตัวจริงขององค์กร “ลูกค้าภายใน” พึงพอใจเสียก่อน”

การที่จะบังเกิดผลเช่นนี้ได้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานจะต้องพยายามเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงชิ้นงานหรืองานบริการ ที่ตนทำส่งออกไปให้ผู้รับบริการที่อยู่ถัดไป

กล่าวอีกนัยหนึ่งตามแนวทางการบริหารคุณภาพโดยรวม ก็คือ หน่วยงานนั้นต้องส่งชิ้นงานหรืองานบริการที่มีคุณภาพสูง ด้วยต้นทุนการทำงานที่ต่ำ และส่งมอบชิ้นงานหรืองานบริการนั้น ๆ ได้ตรงเวลา เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับหน่วยงานถัดไป ถ้าทุกหน่วยงานปฏิบัติเช่นนี้ องค์กรโดยรวมก็จะสามารถให้บริการที่มีคุณภาพสูง ด้วยต้นทุนการทำงานที่ต่ำ และส่งมอบงานได้ตรงเวลา สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าภายนอกได้อย่างไม่ขาดตอน

แนวคิดลูกค้าภายในนี้ให้ประโยชน์หลายเรื่อง หนึ่งในจำนวนนั้นก็คือ แนวคิดนี้จะช่วยให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานมีความราบรื่นมากขึ้น

เราต้องยอมรับกันว่า ปัญหาที่หลายหน่วยงานประสบอยู่ก็คือ การขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการประสานงาน รวมถึงความร่วมมือกันระหว่างหน่วยปฏิบัติงานทั้งหลาย

ผลที่เกิดตามมาก็คือ องค์กรไม่สามารถตอบสนองผู้รับบริการได้ตามทางเลือกที่ดีที่สุด นั่นคือ การให้บริการที่มีคุณภาพสูงตามความต้องการของลูกค้า ต้นทุนในการทำงานที่ต่ำ ตามความต้องการของรัฐ และการส่งมอบงานบริการที่ตรงเวลา ความร่วมมือ และการประสานงานที่ยังขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานร่วมกัน ย่อมนำไปสู่การให้บริการที่มีคุณภาพต่ำ ต้นทุนการทำงานที่สูง และระบบการส่งมอบงานบริการที่ด้อยกว่ามาตรฐาน

เหตุที่ขาดการประสานงานหรือความร่วมมือไม่ร่วมมือในการทำงาน ก็เพราะว่า เมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน ผู้คนที่ทำงานตามหน่วยงานต่าง ๆ มักกล่าวโทษผู้อื่นมากกว่าที่จะโทษตัวเอง นี่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งเมื่อไรก็ตามที่ปัญหาเกิดขึ้นมนุษย์มักเอาปัญหาไปลงที่ผู้อื่น

แนวคิดของลูกค้าภายในจะช่วยแก้ไขปัญหานี้ และเปลี่ยนวิธีคิดจากการที่จะพูดว่า **“หน่วยงานเราไม่ผิด”** มาเป็นว่า **“หน่วยงานเราเป็นสาเหตุของปัญหา”** การคิดเช่นนี้จะเกิดขึ้นกับผู้คนในองค์กรได้ ก็ต่อเมื่อ การปฏิบัติงานประจำวัน และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ใช้หลักการของ **“ลูกค้าภายใน”** ภายใต้หลักการนี้ หน่วยงานแต่ละหน่วยงานจะสวมบทบาท 2 บทบาท คือเป็นทั้งลูกค้า และผู้ส่งมอบ การรับ-ส่งชิ้นงานหรืองานบริการระหว่างสองหน่วยงาน หรือที่เรียกว่าการทำ **“ธุรกรรม”** นั้น ถือว่าหน่วยงานหนึ่งเป็นผู้ส่งมอบ/ผู้ให้บริการ ส่วนอีกหน่วยงานหนึ่งจะเป็นผู้รับบริการ/ลูกค้า

เนื่องจากแนวคิดของ **“ลูกค้าภายใน”** ยืมเอาแนวคิด Market-In มาใช้ ดังนั้นหน่วยงานที่เป็นผู้ให้บริการหรือผู้ส่งชิ้นงาน ต้องตระหนักว่า ตนต้องมีภาระหน้าที่ที่จะรับผิดชอบ ดูแล ให้ผู้รับชิ้นงานหรืองานบริการพึงพอใจ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานผู้ส่งชิ้นงานหรืองานบริการ จะต้องเป็นผู้ริเริ่มแก้ไขปรับปรุงงานที่ส่งออกไป โดยถือว่าหน่วยงานเราเป็นสาเหตุของปัญหา หน่วยงานเราต้องเป็นผู้แก้ไข

ในการส่ง-รับชิ้นงาน หน่วยงานที่รับชิ้นงานย่อมคำนึงว่าตนเองเป็นลูกค้า จึงมักคาดหวังให้หน่วยงานที่ส่งชิ้นงานให้ตนเป็นผู้แก้ไขปรับปรุงเมื่อเกิดข้อผิดพลาด หากหน่วยงานทุกหน่วยงานยึดถือหลักการ **“ลูกค้าภายใน”** อย่างเชื่อมั่น ปัญหาจำนวนมากมายจะได้รับ การแก้ไขจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยการยอมรับว่าตนเองเป็นตัวก่อปัญหา นอกจากนี้ ปัญหาที่ไม่เคยรู้มาก่อนหรือไม่เคยคิดว่าเป็นปัญหาก็จะโผล่ขึ้นมาให้เห็นปัญหาเหล่านี้ไม่ยกส่วนหนึ่งจะเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ทันที

การหาความต้องการของผู้รับบริการ

การรับฟังและเรียนรู้เพื่อหาความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ

การรับฟังและเรียนรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความต้องการ ความคาดหวัง รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้รับบริการ และนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานและการให้บริการ

ตัวอย่างวิธีการรับฟังและเรียนรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการ เช่น

- **การสำรวจความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ**

เป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมมาก ในการรับทราบความต้องการและความคาดหวัง แต่อาจมีค่าใช้จ่ายสูง และใช้เวลานาน การสำรวจอาจกระทำได้โดยผ่านทางโทรศัพท์หรือไปรษณีย์

- **บัตรแสดงความคิดเห็น (Comment Cards)**

เป็นวิธีการที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ แต่องค์กรต้องใช้ความพยายามเพิ่มเติมในการกระตุ้นให้ผู้รับบริการให้ข้อมูล เช่น มีการนำไปวางไว้ในที่ผู้รับบริการสามารถเห็นและหยิบไปกรอกข้อมูลได้โดยง่าย

- **ระบบรับข้อร้องเรียน**

แม้จะดูเหมือนเป็นวิธีเชิงรับ แต่เป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ ในการนำความไม่พึงพอใจของผู้รับบริการมาวิเคราะห์และพิจารณาหาทางแก้ไขปรับปรุงกระบวนการ ซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถลดความไม่พึงพอใจของผู้รับบริการ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพขององค์กรอีกทางหนึ่งด้วย

- **การรับข้อมูลป้อนกลับ**

ต้องมีการเก็บรวบรวมและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

- **Focus Group**

เป็นการเชิญผู้รับบริการกลุ่มหนึ่ง ซึ่งพิจารณาแล้วว่าสามารถเป็นตัวแทนที่สะท้อนถึงผู้รับบริการส่วนใหญ่ มาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการขององค์กร วิธีการนี้ทำให้ได้รับข้อมูลในเชิงลึกและมีประสิทธิภาพมากวิธีหนึ่ง จึงได้รับความนิยมมาก แต่มีค่าใช้จ่ายสูง

- **การพบปะและเยี่ยมเยียนผู้รับบริการ**

ผู้บริหารระดับสูงมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับบริการ โดยการเดินตรวจสอบ และสอบถามความต้องการของผู้รับบริการเป็นประจำทุกวัน

- **บุคลากรส่วนหน้า (Frontline Personnel)**

อาจเลือกใช้ประโยชน์จากบุคลากรที่มีโอกาสพบปะกับผู้รับบริการในการเก็บข้อมูล ทั้งโดยการสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต ฯลฯ

- **Mystery Shopper**

ผู้รับบริการผู้ลึกลับคือบุคคลที่องค์กรส่งไปให้แสดงตัวเป็นผู้รับบริการขององค์กร เพื่อตรวจประเมินการให้บริการของบุคลากรว่าเป็นไปตามวิธีปฏิบัติที่องค์กรกำหนดไว้หรือไม่

- **วิธีการอื่น ๆ**

นอกจากนี้ ยังสามารถใช้วิธีการโทรศัพท์ติดตามผลจากผู้รับบริการบางราย ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนศึกษาเอกสารวิชาการต่าง ๆ

ข้อมูลความต้องการและความคาดหวังจากผู้รับบริการที่ได้จากวิธีการต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบกระบวนการให้บริการ ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถตรวจสอบความภาคภูมิใจและปัจจัยที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้รับบริการ

องค์กรควรเลือกใช้เครื่องมือต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการและค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม องค์กรควรมีการทบทวนและตรวจสอบความใช้งานได้ของเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ ว่ายังคงมีประสิทธิภาพและใช้งานได้หรือไม่ และหาทางปรับปรุงเครื่องมือและวิธีการวัดเหล่านี้ และใช้วิธีการใหม่ทดแทน เพื่อให้องค์กรมีข้อมูลทันกับความต้องการและทิศทางขององค์กรอยู่เสมอ

ในการหาข้อมูลไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตามแม้จะมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการหาข้อมูล แต่ทุกคนในองค์กรควรตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการหาและรับข้อมูลไม่ว่าจะเป็นความต้องการ ความคาดหวัง หรือข้อร้องเรียน จากผู้ใช้บริการ

การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ

นอกเหนือจากการรับฟังและเรียนรู้เกี่ยวกับผู้รับบริการ ซึ่งควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องแล้ว ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เช่น ทุก 6 เดือน หรืออย่างน้อยทุกปี องค์กรควรมีการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ เพื่อพิจารณาถึงมุมมองภาพรวมของคุณภาพการให้บริการขององค์กร นอกจากนี้ความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามวันเวลา สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการแข่งขันจากคู่แข่งของเรา

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับมุมมองของผู้รับบริการ จากการได้รับบริการ หรือได้สัมผัสกับองค์กร

การสำรวจความพึงพอใจผู้รับบริการมีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ วิธีการสำรวจ มีหลากหลาย รวมถึงการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การพบปะเยี่ยมเยียนโดยผู้บริหารของการประชุมกับชุมชน Focus group เมื่อต้องการข้อมูลเพิ่มเติม โดยองค์กรอาจใช้เครื่องมือในกลุ่มเดียวกันกับที่ใช้ในการรับฟังและเรียนรู้ผู้รับบริการได้

หลาย ๆ องค์กรมีการสำรวจผู้รับบริการเป็นประจำ เช่น เมื่อมีผู้มารับบริการ จะมีการโทรศัพท์สอบถามความพึงพอใจ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และสรุปผลที่ได้จากการสำรวจเสนอต่อไปยังผู้มีอำนาจเพื่อให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการอย่างทันที่

โดยมีการนำหัวข้อที่เป็นปัญหาจัดทำแผนงาน/โครงการ ดำเนินการปรับปรุงตามแผนติดตามผล ประเมินความสำเร็จ และจัดทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานต่อไป

นอกจากนี้ องค์กรต้องมีการสื่อสารผลการสำรวจความพึงพอใจผู้รับบริการให้แก่บุคลากรได้รับทราบด้วย

การนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ในยุคการสื่อสารแบบไร้พรมแดน ถือว่าการหาข้อมูลจากผู้รับบริการ ไม่ว่าจะในสาขา อาชีพใดก็ตาม เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน แต่ไม่ว่าการหาข้อมูลจะใช้วิธีการใด ข้อมูล นั้น ๆ จะไม่มีประโยชน์เลยถ้าเราไม่นำข้อมูลที่ได้เหล่านั้นมาทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ดังนั้น เมื่อเราได้ข้อมูลจากผู้รับบริการมาแล้ว ไม่ว่าจะจะเป็นความต้องการ ความคาดหวัง ข้อร้องเรียน การประเมินความพึงพอใจ หรือข้อมูลอื่น ๆ ขอให้ทุกคนในองค์กร ถือว่า ข้อมูลนั้นเป็นสมบัติอันล้ำค่า ที่สามารถจะนำมาพัฒนาและปรับปรุงองค์กร และงานบริการ ขององค์กรให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ในบางครั้งองค์กรอาจปรับปรุงงานที่ทำอยู่ให้เป็นมาตรฐานมากขึ้น จากข้อมูลความต้องการการบริการของผู้รับบริการ และมาตรฐานที่ผู้รับบริการต้องการ องค์กร อาจแก้ไขและป้องกันปัญหาเรื่องจริงในกระบวนการทำงาน ได้จากข้อร้องเรียนของผู้รับบริการ หรืออาจได้โอกาสในการขยายงานบริการในแบบที่ต่างออกไปจากความคาดหวังของผู้รับบริการ เป็นต้น

คุณภาพของการบริการ

คุณภาพของการบริการ คือ สิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังเอาไว้เมื่อก้าวเข้ามา เขาควรจะ ได้รับการให้บริการที่อบอุ่นเป็นมิตร การพูดคุย การกล่าวคำทักทายให้รู้สึกว่ามีผู้ให้บริการ หรือ ผู้รับบริการ คือ คนสำคัญ ต้องใส่ใจและรับฟังปัญหาของผู้มาใช้บริการด้วยความเต็มใจ อย่าใช้วิธีตั้งคำถามให้ผู้ใช้บริการรู้สึกว่า เขาเป็นผู้มาสร้างความรำคาญใจให้เรา หรือเหมือน เขาต้องมาขอเรื่องเรา แต่การให้ข้อเสนอแนะแนวทาง จะเป็นการดีกว่าการใช้คำพูดแบบสั่งการ แต่เราต้องเต็มใจในการให้บริการและแนะนำแก่ผู้ให้บริการแทน

- วิธีการทำงาน ไม่ควรจะมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนหรือมีหลายขั้นตอนมากเกินไป ควรจะลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อนลง หรือสามารถดำเนินการเสร็จสิ้นในจุดเดียวกัน หรือ one stop service จะดีกว่าการทำงานที่ต้องผ่านขั้นตอนหลายโต๊ะ หรือหลายคน อาจทำให้เกิดความสับสน ต้องมีการพูดคุยกู้แล้วซ้ำอีกหลายครั้ง ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายแก่ผู้มา รับบริการ
- สถานที่ ไม่ควรให้ผู้มาใช้บริการรู้สึกถึงความเป็นเจ้าขุนมูลนาย ไม่ให้ผู้มา ใช้บริการรู้สึกว่าเขาคือคนละชั้นกับผู้ให้บริการ จัดให้เป็นกันเองง่ายต่อการติดต่อพูดคุย
- ระยะเวลาในการให้บริการ ควรรวดเร็วและสามารถให้ผู้มาใช้บริการทราบหรือ คาดเดาได้ว่าเขาจะต้องใช้เวลาในแต่ละจุดนานเท่าใด จะเสร็จเมื่อใด

การจัดการข้อร้องเรียนจากผู้รับบริการ

ในการให้บริการไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม สิ่งหนึ่งที่เป็นของคู่กันมา คือ ข้อร้องเรียนจากผู้รับบริการ บางครั้งอาจเกิดขึ้นจากตัวผู้ให้บริการที่ไม่สามารถตอบสนองผู้รับบริการได้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ บางครั้งจากตัวผู้รับบริการที่มีความคาดหวังสูง และบางครั้งเกิดจากกฎระเบียบขององค์กร

องค์กรไม่ควรคิดว่า การได้รับข้อร้องเรียนเป็นเรื่องที่ผิดพลาดหรือเลวร้าย เพราะที่จริงแล้ว ข้อร้องเรียนจากผู้รับบริการเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ในการรับทราบความต้องการและความคาดหวังจากผู้รับบริการ ตลอดจนทำให้องค์กรเห็นโอกาสในการปรับปรุงองค์กรให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป แต่ก็ไม่ควรนิ่งนอนใจ คิดว่าเป็นเรื่องที่ปกติ จนเพิกเฉยกับข้อร้องเรียน

“ข้อร้องเรียนของลูกค้าก็เหมือนกับยารักษาโรค ไม่มีใครชอบหรอก แต่มันก็ทำให้เราดีขึ้น”

สิ่งสำคัญ คือ องค์กรควรมีวิธีการจัดการกับข้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำประเด็นในข้อร้องเรียนจากลูกค้า มาวิเคราะห์และพิจารณาหาทางแก้ไขปรับปรุงกระบวนการให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

การจัดการกับข้อร้องเรียน องค์กรต้องกำหนดขั้นตอน วิธีปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อให้พนักงานสามารถตอบสนองกับการร้องเรียนได้ เช่น บุคลากรที่เป็นผู้รับข้อร้องเรียน ต้องปฏิบัติอย่างไร และส่งต่อข้อมูลให้กับใคร จนถึงสามารถแก้ไขข้อร้องเรียนนั้นได้จนทำให้ผู้รับบริการไม่รู้สึกรำคาญใจต่อองค์กร

ตัวอย่าง โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ใช้หลักในการตอบสนองข้อร้องเรียนของผู้รับบริการดังนี้

1. ขอโทษโดยไม่มีข้อแก้ตัว
2. แก้ไขสถานการณ์ที่ทำให้เกิดปัญหาให้รวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. แจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการปรับปรุงคุณภาพให้บันทึกเรื่องร้องเรียนและวิธีการแก้ไข

โรงพยาบาล ยังกำหนดให้พนักงานทุกคนมีหน้าที่ในการแก้ไขข้อร้องเรียนของผู้รับบริการให้ทันตามกำหนดเวลา และติดตามผล ตามผังกระบวนการขององค์กร โดยพนักงานทุกคนจะถูกกระตุ้นและได้รับการอบรมให้วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาอย่างทันที่ ซึ่งการแก้ไขข้อร้องเรียนของผู้รับบริการควรแก้ไขในระดับปฏิบัติการจะมีความเหมาะสมที่สุด

กระบวนการจัดการข้อร้องเรียนของผู้รับบริการ ไม่ควรสิ้นสุดที่การแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้รับบริการรายนั้น ๆ เท่านั้น หากควรรวมถึงการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะพนักงาน

ประโยชน์ที่โรงพยาบาลนี้ได้รับจากกระบวนการที่สามารถนำข้อร้องเรียนที่มาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการให้บริการองค์กร คือ เป็นโรงพยาบาลที่มีการบริหารจัดการที่ดีเลิศ ได้รับความนิยและความเชื่อถือจากผู้รับบริการ ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ และทำให้โรงพยาบาลดังกล่าวได้รับความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดีจากคนในชุมชน

3. ภาวะผู้นำ

ความมุ่งมั่นและการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำ เป็นองค์ประกอบสำคัญข้อแรกของการบริหารคุณภาพโดยรวม ผู้นำที่ดีไม่ได้เป็นพรสวรรค์ที่ต้องติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่เป็นพรแสวง ผู้ที่มีความตั้งใจและความปรารถนาอย่างแรงกล้าสามารถเป็นผู้นำที่ดีได้ โดยผ่านวงจรการเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม การประเมินตนเองและปรับปรุง ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพ วุฒินี้ต้องหมั่นไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ความหมายของ “ภาวะผู้นำ”

ภาวะผู้นำ/การนำองค์กร คือ กระบวนการที่เต็มไปด้วยพลังในการกระตุ้น ให้ผู้อื่นผูกพันและเต็มใจทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน¹

- ภาวะผู้นำ คือ หลักของความสัมพันธ์
- ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการของการนำ
- ภาวะผู้นำ คือ ต้องทำให้ผู้อื่นทำงาน

¹ Edwin A. Loke

จะเห็นว่าการเป็นผู้นำต้องเน้นความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นด้วยตนเองในการดำเนินการให้บรรลุเป้าประสงค์ขององค์กร

“อำนาจที่แท้จริง ไม่ใช่อำนาจที่มาจากการบังคับ แต่เป็นอำนาจที่เกิดจากความเคารพ”

แบบจำลองความเป็นผู้นำ Leadership Model ²

ท่านที่จะเป็นผู้นำ ต้องมีความครบเครื่องทั้งในด้าน 1) พฤติกรรมและคุณลักษณะ และ 2) ความรู้ ทักษะ และความสามารถ และใช้ความครบเครื่องนั้นในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ท้าทาย ตลอดจนผลักดันให้นำวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้นั้นไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

พฤติกรรมและคุณลักษณะ	ความรู้ ทักษะ และความสามารถ
• พฤติกรรม (Behavior) • แรงขับ • แรงจูงใจการเป็นผู้นำ • คุณลักษณะ (Traits) • มีน้ำใจ ซื่อสัตย์ • มีความมั่นใจในตนเอง • มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ • รู้จักยืดหยุ่น ปรับตัว • มีพรสวรรค์	• ความรู้ (Knowledge) • ความรู้เชิงเทคนิค • ความรู้ด้านองค์กรและอุตสาหกรรม • ทักษะ (Skill) • ทักษะเกี่ยวกับคน • ทักษะการบริการ • ความสามารถ (Ability) • สถิติปัญญา

↓
วิสัยทัศน์

↓
นำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ

² Daniel Goleman

พฤติกรรมและคุณลักษณะ

- มีความมุ่งมั่นเป็นคนที่มีความสุขกับการบรรลุผลสำเร็จในงานและความท้าทายต่อความสำเร็จ รักในงาน
- มีความปรารถนาที่จะปกครองและควบคุมผู้อื่น มีความต้องการที่จะควบคุมดูแลบุคคลอื่นและทรัพยากรอื่น ๆ ให้ทำสิ่งที่ตนต้องการ
- มีน้ำใจ มีความน่าเชื่อถือและความซื่อสัตย์ ปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองพูด เปิดเผยตรงไปตรงมา รวมถึงการมีอารมณ์ขัน เพราะจะช่วยให้ลดความขัดแย้ง ความเบียดเบียน และช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และในบางกรณีการใช้อารมณ์ขันจะสามารถชักจูงบุคคลอื่นปฏิบัติตามด้วยความรู้สึกที่ดีว่าการออกคำสั่ง
- มีความมั่นใจในตนเอง ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวของผู้นำ และทำให้กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ยาก ๆ
- มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์อยู่เสมอ
- เมื่อสถานการณ์เรียกร้อง จำต้องยืดหยุ่นได้อย่างมีกลยุทธ์
- บางครั้งอาจมีพรสวรรค์เป็นส่วนประกอบ แต่สิ่งที่จำเป็นกว่า คือ พรแสวง

นอกจากนี้ ผู้นำต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ คือมีความสามารถในการบริหารอารมณ์ตนเองและความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมีอุปนิสัยและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพในการเป็นผู้นำ เช่น ความมั่นใจในตนเอง ความรักในงาน ความมีวิสัยทัศน์ และมีความเข้าใจและไวต่อความต้องการของบุคคลอื่น

ความรู้ ทักษะ และความสามารถ

- ด้านเทคนิคและด้านองค์กรและสภาพแวดล้อมที่องค์กรเผชิญอยู่
- ด้านการบริหารจัดการคน เพราะต้องทำงานสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา
- ด้านการแก้ปัญหา การตัดสินใจ

**“ผู้นำต้องมีวิญญาณของความเป็นเด็ก
เด็กมองโลกในแง่ดี”**

แบบทดสอบพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้นำ

ให้ท่านทำเครื่องหมายกากบาทตามที่ท่านคิดว่าตรงกับท่าน และให้คนอื่นที่รู้จักท่านดีประเมินท่านด้วย แล้วพิจารณาว่าท่านควรปรับปรุงตนเองในด้านใด

ท่าน	ใช่	ไม่ใช่
1. บอกให้คนอื่นว่าต้องทำอะไรแล้วติดตามให้งานนั้นสำเร็จ	☐	☐
2. คนอื่นยอมรับว่า “เชื่อถือได้” (Reliable)	☐	☐
3. รักษาความลับได้ดี	☐	☐
4. พูดความจริงเสมอ	☐	☐
5. ไม่บอกคนอื่นเฉพาะสิ่งที่เขาต้องการฟัง	☐	☐
6. คนอื่นยอมรับว่า “ทำอย่างที่ได้ออกให้คนอื่นทำ”	☐	☐
7. แสดงให้คนอื่นเห็นอย่างสม่ำเสมอด้วยการทำในสิ่งที่พูด	☐	☐
8. ทำในสิ่งที่คาดว่าคนอื่นควรทำ	☐	☐
9. ไม่ทำในสิ่งที่บอกคนอื่นว่าไม่ควรทำ	☐	☐
10. พร้อมรับฟังความเห็นของคนอื่นในพฤติกรรมของตนเอง	☐	☐
11. มองตาคนอื่นเสมอในขณะที่พูดกับเขา	☐	☐
12. ในขณะที่อธิบายจุดยืนของตนเอง รู้สึกสบายๆและมั่นใจ	☐	☐
13. ทักทายและแสดงความชื่นชมคนอื่นอย่างเหมาะสมกับแต่ละคน	☐	☐
14. ในขณะที่ตนเองใช้จ่ายเงินองค์กรอย่างฟุ่มเฟือยแต่ให้คนอื่นประหยัด	☐	☐
15. เพื่อให้ได้รับความร่วมมือ บอกคนอื่นว่าจะมีวิกฤต (ทั้ง ๆ ที่ไม่จริง)	☐	☐
16. ชอบทำงานร่วมกับคนอื่นเพื่อให้มีการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์	☐	☐
17. ให้ข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกระดับในองค์กร	☐	☐
18. ให้ข้อมูลด้านการเงินแก่บุคลากรในองค์กร	☐	☐
19. ฟังความคิดเห็นของคนอื่นและนำคำแนะนำมาปฏิบัติอยู่เสมอ	☐	☐
20. ประพฤติ ปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวา	☐	☐

บทบาท / หน้าที่ของผู้บำ

ในแนวทางการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางรางวัลคุณภาพแห่งชาติ³ ให้กรอบการเป็นผู้นำว่ามีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ผู้นำควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยม⁴ ที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม และสร้างองค์กรที่มุ่งเน้นลูกค้า รวมทั้งกำหนดความคาดหวังให้สูง ทั้งนี้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม และความคาดหวังขององค์กรควรทำให้เกิดความสมดุลของความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด
2. ผู้นำควรทำให้มั่นใจว่ามีการจัดทำกลยุทธ์ ระบบ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ มีการปรับปรุง และมีการถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึงในทุกระดับขององค์กร
3. ผู้นำควรสร้างแรงบันดาลใจ สร้างบรรยากาศ จูงใจ และกระตุ้นให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในการทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ มีการพัฒนาและเรียนรู้ มีนวัตกรรม และมีความคิดสร้างสรรค์

³ รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award) ถือเป็นรางวัลระดับมาตรฐานโลก เนื่องจากมีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ The Malcolm Baldrige National Quality Award (แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม www.tqa.or.th)

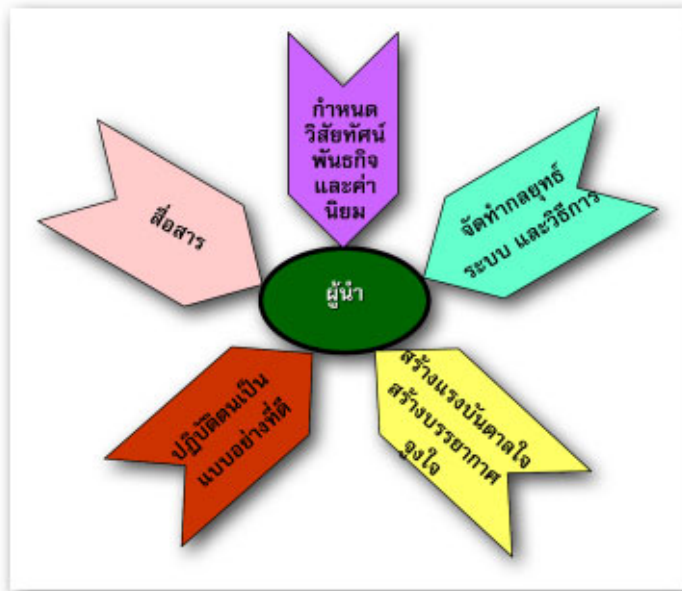
⁴ วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง สภาพที่องค์กรต้องการเป็นในอนาคต วิสัยทัศน์อธิบายถึงทิศทางที่องค์กรจะมุ่งไป สิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น หรือภาพลักษณ์ที่องค์กรต้องการในอนาคต

พันธกิจ (Mission) หมายถึง หน้าที่โดยรวมขององค์กร พันธกิจเป็นการตอบคำถามว่าองค์กรต้องการบรรลุอะไร พันธกิจอาจกำหนดลูกค้าหรือตลาดเป้าหมายที่องค์กรให้บริการ ความสามารถที่โดดเด่นขององค์กร หรือเทคโนโลยีที่องค์กรใช้

ค่านิยม (Core Values) หมายถึง หลักการที่ชี้แนะ และ/หรือพฤติกรรมที่พนักงานและองค์กรควรปฏิบัติ ค่านิยมสะท้อนและเสริมสร้างวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ขององค์กร ค่านิยมช่วยและชี้นำการตัดสินใจของพนักงาน ช่วยให้องค์กรบรรลุพันธกิจและวิสัยทัศน์ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

4. ผู้นำควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยการมีพฤติกรรมที่มีจริยธรรม และการมีส่วนร่วมในการวางแผน การสื่อสาร การสอนงาน การพัฒนาผู้นำในอนาคต การทบทวนผลการดำเนินการขององค์กร และการยกย่องชมเชยพนักงาน

5. ผู้นำควรสื่อสาร และกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาและเป็นไปในลักษณะสองทิศทางทั่วทั้งองค์กร

รูปที่ 3 : บทบาท / หน้าที่ของผู้นำ

เพื่อให้บรรลุบทบาท/หน้าที่ของผู้นำดังกล่าว ผู้นำอาจใช้กลวิธีต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการชักจูงและชักนำให้บุคคลอื่นหรือหน่วยงานต่างๆ ปฏิบัติตามความต้องการ เช่น

- การเป็นตัวอย่างที่ดี การที่ผู้นำปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้วยคำพูด และการกระทำ เช่น ถ้าผู้นำต้องการปลูกฝังค่านิยมเรื่องการตรงต่อเวลา ผู้นำต้องอธิบายให้ชัดเจนและมีความตรงต่อเวลา ค่านิยมหลัก ๆ ที่ผู้นำควรให้ความสำคัญ คือ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจกัน ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเมตตาและการทำความดี

- ความชัดเจนและมีเหตุมีผล การชักจูงด้วยเหตุด้วยผลจำเป็นอย่างยิ่งในโลกปัจจุบัน ทั้งในการชักจูงผู้ใต้บังคับบัญชาและการขอความร่วมมือข้ามสายงาน รวมทั้งมีความชัดเจนในเป้าประสงค์และผลลัพธ์ที่ต้องการ
- ความมีไม่ตรีจิต การปฏิบัติต่อคนอื่นเป็นอย่างดีและสม่ำเสมอซึ่งจะทำให้ได้รับความร่วมมือที่ดีจากบุคคลอื่นและหน่วยงานอื่น
- การให้รางวัลและยกย่องชมเชย เป็นการกระตุ้นให้พนักงานปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ขององค์กร
- การสร้างแนวร่วม เพราะการสร้างอำนาจและอิทธิพลต่อบุคคลอื่นและหน่วยงาน โดยการรวบรวมคนหรือกลุ่มงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้มีพลังอำนาจมากขึ้น

“ควรชื่นชมผู้ใต้บังคับบัญชาในที่แจ้ง แต่ต่อว่าในที่ลับ”

การสื่อสาร

เครื่องมือที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลคือการสื่อสาร และเมื่อศึกษาแนวโน้มของการบริหารจัดการสมัยใหม่ จะพบว่ามี การให้ความสำคัญกับการสื่อสารในองค์กรจากผู้นำเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ การสื่อสาร ยังเป็นสิ่งที่ยืดหยุ่น และรักษาบ้าน TOM ไว้ (ดังรายละเอียดในบทที่ 1 ที่ได้กล่าวไว้)

เมื่อกล่าวถึงการสื่อสาร ต้องพิจารณาถึงการสื่อสารทั้งที่เป็นวัจนภาษา อาทิ คำพูด เอกสาร บันทึก คำสั่ง ประกาศ ฯลฯ และการสื่อสารที่เป็นอวัจนภาษา ซึ่งเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่มีกลีบคำหนึ่งถึง ทั้งที่อาจมีการใช้มากกว่าวัจนภาษาด้วยซ้ำไป อาทิ

- การสบตากับผู้ฟัง เป็นการแสดงความใส่ใจในกิจกรรมการสื่อสารนั้น ๆ และยังส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของการสื่อด้วย
- การแสดงออกทางใบหน้า เช่น การยิ้มแย้ม จะแสดงถึงไม่ตรีจิต ส่งผลให้ผู้รับสาร ต้องการรับฟังข้อความที่ส่งมา

- กริยาท่าทาง อาจช่วยให้การสื่อสารนั้นถูกต้องชัดเจน เช่น การบอกกว่าให้เดินไปทางซ้าย พร้อมทั้งชี้มือไปยังทิศทาง จะช่วยให้การสื่อสารถูกต้องชัดเจน เพราะบางครั้งผู้สื่อสารกับผู้รับสาร ยืนอยู่คนละข้างกันอาจทำให้เข้าใจผิดได้
- น้ำเสียง ระดับ ความดัง ล้วนมีผลต่อความรู้สึกของผู้รับสารทั้งสิ้นว่าจะให้หน้าฟังต่อหรือนำเบื้อ
- การปฏิบัติตนของผู้นำ ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ผู้ใต้บังคับบัญชาจะมองความประพฤติและการปฏิบัติตนของผู้นำเป็นต้นแบบ

ข้อพึงปฏิบัติของผู้นำในการสื่อสาร

- สื่อสารกับบุคลากรทุกคนอย่างสม่ำเสมอ ชัดเจน และง่ายต่อการเข้าใจโดยคนทุกระดับ โดยอาจมีการกำหนดช่องทาง วิธีการ และความถี่ในการสื่อสารทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- สื่อสารอย่างตรงไปตรงมาเปิดเผย จริงใจ
- สื่อสารในทุกโอกาส ทุกรูปแบบ และหลาย ๆ ช่องทางเช่น การประชุมทั้งเล็กและใหญ่ การฝึกอบรม การแนะนำก่อนเข้างาน วันพบปะพนักงาน (หลาย ๆ องค์กร มีการจัด Morning Talk หรือ Communication Day) สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น วารสาร ภายในองค์กร Intranet หรือ Web-site
- สื่อสารในลักษณะ 2 ทิศทาง นั่นคือ ต้องมีการรับข้อมูลป้อนกลับจากผู้ฟังด้วยว่ามีการรับรู้และเข้าใจในประเด็นที่สื่อสารไปมากน้อยเพียงใด
- ทำในสิ่งที่ผู้นำเองได้สื่อสารไป หรือ ที่เรียกว่า “Walk the Talk”

วิธีการสื่อสารที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง “การตั้งใจฟัง”

รับข้อมูลป้อนกลับด้วย

จุดประสงค์ของการรับข้อมูลป้อนกลับ คือ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อความ และ ประเมินประสิทธิผลของการสื่อสารนั้น ๆ เช่น ผู้นำอาจมีคำถามเป็นระยะ ๆ ถึงความเข้าใจ ซึ่งการให้ข้อมูลป้อนกลับนั้น ก็รวมทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา เช่น การพยักหน้า การยิ้มรับ ด้วย บางองค์กรมีการให้ทำแบบทดสอบ หลังจากที่ผู้นำชี้แจงนโยบายขององค์กรด้วย เพื่อให้มั่นใจว่าบุคลากรมีความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อให้นำไปปฏิบัติต่อไป

การประเมินผู้นำ

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิผล ไม่ว่าเรื่องใด ๆ ก็ตาม ต้องมีการวัดหรือประเมินผล เพื่อนำผลที่ได้รับมากำหนดมาตรการแก้ไขปรับปรุงต่อไป ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมในทุกกรณี รวมทั้งเรื่องของ “ผู้นำ”

การประเมินผู้นำทำได้อย่างไรก็มีคำถามว่า “**หนูตัวไหนจะเอากระดิ่งไปคล้องคอแมว**” อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ของการปรับปรุงประสิทธิผลของภาวะผู้นำ เพื่อที่จะทำให้ผู้นำแต่ละท่านมีโอกาสพัฒนาตนเองให้เหนือชั้นยิ่ง ๆ ขึ้นไป อาจกระทำได้โดยการกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขึ้นมาประเมิน

เรื่องการประเมินภาวะผู้นำ เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย อย่างไรก็ตาม มีองค์กรในประเทศไทยที่ทำเรื่องนี้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ บริษัท ผลิตภัณฑ์กระดาษไทย จำกัด⁵ จึงจะขอนำมาเป็นตัวอย่างในเรื่องนี้

บริษัทนี้จัดให้มีการประเมินผลงานของผู้นำตามลำดับขั้น โดยมีคณะกรรมการบุคคลเป็นผู้อนุมัติ หลังจากการประเมินผลงาน จะมีระบบการแจ้งผลและรับฟังข้อคิดเห็นของผู้ถูกประเมิน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงภาวะผู้นำของตนเอง โดยผู้บังคับบัญชาโดยตรง จะทำการ Counseling ประจำปี ในประเด็นสำคัญ ได้แก่ ผลงานเทียบกับเป้าหมาย สิ่งที่ทำสำเร็จและไม่สำเร็จ จุดเด่น จุดแข็ง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง และความต้องการในการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพ

⁵ บริษัท ผลิตภัณฑ์กระดาษไทย จำกัด เป็นองค์กรที่ได้รับรางวัลรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ประจำปี 2547

ในระดับผู้นำองค์กร การประเมินผลงานของผู้นำ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ การประเมินศักยภาพ และการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

ด้านที่ 1 การประเมินศักยภาพ จะประเมินใน 3 หัวข้อ

- คุณลักษณะส่วนบุคคล : การประพฤติปฏิบัติในการบริหารงานอย่างมีจริยธรรม
- ความเป็นผู้นำ : การเป็นผู้นำทางด้านความคิดและการสร้างทีมงาน
- ความสามารถในการจัดการ : การบริหารให้บรรลุผลในทางปฏิบัติ

ผลจากการประเมินตามหัวข้อดังกล่าว จะจัดแบ่งผู้นำออกเป็น 4 กลุ่ม

1. ศักยภาพสูง : เพื่อเตรียมสำหรับการเลื่อนระดับตำแหน่งหน้าที่เมื่อมีโอกาส
2. ศักยภาพปกติ : เพื่อการพัฒนาให้ศักยภาพสูงขึ้นต่อไป
3. ศักยภาพต้องปรับปรุง : เพื่อพัฒนาให้ศักยภาพสูงขึ้นสู่ระดับปกติ
4. ศักยภาพต่ำกว่ามาตรฐาน : เพื่อแจ้งและทำแผนงานปรับปรุงหรือมอบหมายหน้าที่ใหม่

ด้านที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ตามแผน จะเป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ซึ่งจะนำผลไปใช้ในการพิจารณาเพิ่มค่าจ้างและให้เงินรางวัลประจำปี โดยแบ่งออกเป็น

ระดับ 1 ดีเลิศ

ระดับ 2+ ดีมาก

ระดับ 2 ดี

ระดับ 1 ยังต้องปรับปรุง

ในระดับกรรมการบริษัท จะถูกประเมิน โดยคณะกรรมการบุคคลระดับเครือ โดยมี การพิจารณา 4 ประเด็นได้แก่

- ผลประกอบการโดยรวม (Absolute Performance)
- ผลประกอบการเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรม
- การปรับปรุงหรือพัฒนาผลดำเนินงาน
- การควบคุมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

นอกจากการประเมินตามลำดับขั้นเช่นบริษัทตัวอย่างนี้แล้ว องค์กรอาจประเมินผู้นำ โดยให้เพื่อนร่วมงานในระดับเดียวกันเป็นผู้ประเมิน หรือการให้บุคลากรทำแบบสำรวจใน ปัจจุบันที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำ

4. ทุกคนมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของบุคลากรสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการบริหาร คุณภาพโดยรวม

การนำการบริหารคุณภาพโดยรวมมาประยุกต์ใช้ ไม่ว่าจะป็นองค์กรในภาคธุรกิจ หรือราชการ ต้องอาศัยความมีส่วนร่วมของบุคลากรทุก ๆ คน ดังที่กล่าวมาแล้วในว่า การบริหารคุณภาพโดยรวม คือ แนวทางการบริหารองค์กรที่ยึดถือคุณภาพเป็นศูนย์กลาง และอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุก ๆ คนในองค์กร โดยมุ่งเป้าหมายไปที่ความสำเร็จในระยะยาวขององค์กร ในการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า และเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคนในองค์กรและต่อสังคม

ปัญหาประการสำคัญประการหนึ่งของการสร้างแนวทางการบริหารที่ยึดถือคุณภาพเป็นศูนย์กลางดังกล่าว ก็คือ บางครั้งผู้นำมีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าที่จะปรับปรุง ผู้นำต้องการเปลี่ยนแปลงองค์กร ต้องการขับเคลื่อนไปสู่คุณภาพ แต่ผู้ตามยังไม่ยอมรับเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น การปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน หรือจิตสำนึกขององค์กรที่สอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารคุณภาพโดยรวมให้แก่บุคลากรภายในส่วนราชการ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างความมีส่วนร่วมให้แก่บุคลากร อันส่งผลไปสู่ความสำเร็จในการบริหารคุณภาพโดยรวมในที่สุด

ทุกองค์กรต่างมีความเคยชินที่สั่งสมมานานเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าองค์กรนั้นๆ ยึดถือค่านิยมและธรรมเนียมปฏิบัติอย่างไร บุคลากรภายในองค์กรประพฤติตนอย่างไรในการทำงาน ความคาดหวังต่อองค์กรและต่อเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างไร อะไรคือการปฏิบัติที่ปกติแล้วพนักงานนิยมทำกันเป็นประจำ

อาจยกตัวอย่างให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น สมมติว่า ประชาชนคนหนึ่งเกิดเจ็บป่วยเป็นโรคท้องเสีย จำเป็นต้องไปรับบริการที่โรงพยาบาล เมื่อไปถึงโรงพยาบาล พยาบาลที่แผนกเวชระเบียนแสดงความเบื่อหน่าย ทำงานไปอย่างเชื่องช้าโดยไม่ใส่ใจว่ามีผู้ป่วยรอคิวเพื่อยื่นบัตรนัดเป็นแถวยาวเพียงไร เมื่อผ่านไปได้ถึงหน้าห้องตรวจ ประชาชนก็ต้องรอเป็นเวลานานหลายชั่วโมงกว่าจะได้พบแพทย์ ระหว่างนั้น นักรถการโรงที่มาทำความสะอาดก็ใช้ไม้ถูพื้นเช็ดถูบริเวณที่ผู้ป่วยและประชาชนนั่งรออยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมากด้วยกิจกรรมารยาที่ไม่เหมาะสม

ครั้นเมื่อผู้ป่วยได้เข้าไปพบแพทย์ในห้องตรวจ แพทย์ก็ซักถามอาการของประชาชนเพียงสองสามคำ พร้อมด้วยท่าทางไม่เอาใจใส่ ประชาชนคนนั้นที่ต้องมารับบริการจากโรงพยาบาลในตัวอย่างนี้ คงพอบอกได้ว่าโรงพยาบาลนี้มีปัญหาในการสร้างจิตสำนึกในการทำงานอย่างมีคุณภาพ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทางโรงพยาบาลได้สร้างระบบค่านิยมองค์กรที่ไม่เอาใจใส่ผู้รับบริการไว้แล้วนั่นเอง

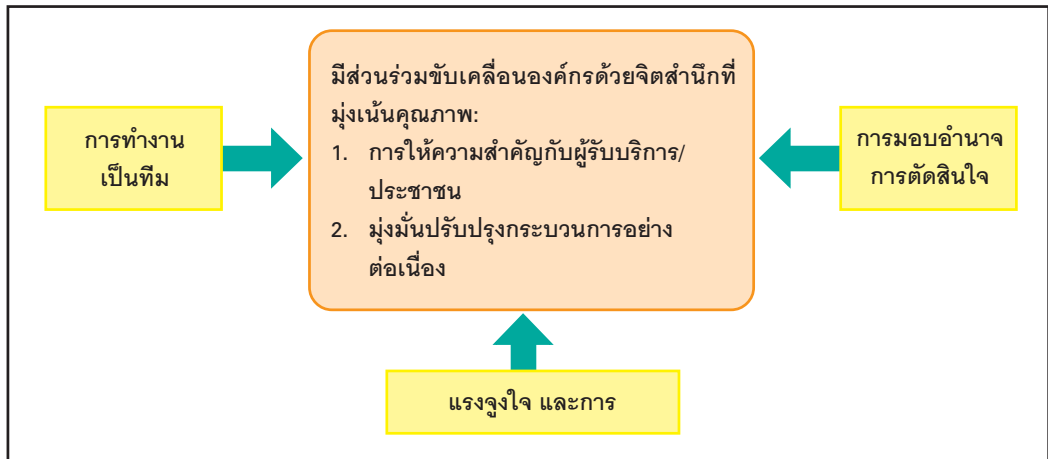
ระบบค่านิยมที่มุ่งเน้นคุณภาพ คือ ระบบค่านิยมภายในองค์กรที่สร้างบรรยากาศในองค์กรให้มุ่งเน้นเรื่องคุณภาพและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นองค์ประกอบของค่านิยมธรรมเนียมปฏิบัติ ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ความคาดหวังที่จะส่งเสริมให้เกิดการบริหารคุณภาพโดยรวมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรทุก ๆ คนในองค์กรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน

ตัวอย่างที่อาจยกจากองค์กรในภาคธุรกิจก็คือ บริษัทผลิตภัณฑ์กระดาษไทยซึ่งเป็นบริษัทในกลุ่มธุรกิจกระดาษในเครือซีเมนต์ไทย ที่นำเอาระบบบริหารคุณภาพโดยรวมมาใช้ โดยประสบผลสำเร็จ ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award) ปี 2546 และ รางวัลเดมมิง (Deming Prize) ในปีเดียวกัน ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ พนักงานของบริษัทผลิตภัณฑ์กระดาษไทยได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกอย่างต่อเนื่อง ให้อยึดถือค่านิยมที่เน้นความมุ่งมั่นในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง พนักงานมีส่วนร่วมกับผู้นำ พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง พร้อมที่จะทำงานเป็นทีมเพื่อให้ลูกค้าได้รับผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพเป็นเลิศ

ประเด็นที่ต้องการการมีส่วนร่วม ต้องการจิตสำนึก หรือค่านิยมของทุกคนในองค์กรภาครัฐที่สำคัญที่สุดสองประการได้แก่ การสร้างความมุ่งมั่นในเรื่อง

1. การให้ความสำคัญกับลูกค้าภายใน (ข้าราชการ / เพื่อนร่วมงาน / ส่วนราชการอื่น) และลูกค้าภายนอก (ผู้รับบริการ / ประชาชน)
2. การปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

แนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมดังกล่าว อาจมีหลายวิธี หลายรูปแบบ แนวทางอย่างหนึ่งคือการสร้างการมีส่วนร่วมในเรื่องคุณภาพ ด้วยการทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ การสร้างระบบการประเมินผลงานอย่างชัดเจนและยุติธรรม และการกระจายอำนาจ การตัดสินใจให้แก่บุคลากร ภาพรวมของแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถแสดงได้ในรูปที่ 4

รูปที่ 4 : ภาพรวมแนวทางการสร้างควมมีส่วนร่วมในการบริหารคุณภาพโดยรวมขององค์กรภาครัฐ

every man is a piece of the Continent,
a part of the main...
- John Donne -

ทีม และการทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีมเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารคุณภาพโดยรวม เหตุผลในเรื่องนี้อาจแสดงด้วยคำกล่าวที่ว่า “บางคนอาจจะเก่งกาจมากในงานที่ตนทำ หรืออาจจะเก่งที่สุดเท่าที่เคยมีมา แต่สิ่งสำคัญของการทำงานก็คือความสำเร็จขององค์กร ไม่ใช่ความสำเร็จส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ถ้าองค์กรล้มเหลว มันก็ไม่สำคัญแล้วละว่าคุณจะเก่งขนาดไหน คุณก็ตกงานเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ นั่นเอง”

บุคลากรในภาคราชการอาจมีความเสี่ยงต่อการตกงานน้อยกว่าองค์กรในภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ความล้มเหลวขององค์กรภาครัฐย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตการทำงานของบุคลากรทุกคน ซึ่งแต่ละคนอาจมีความเชี่ยวชาญในงานของตนเอง หากมีการประสานความเชี่ยวชาญกับทีม ผลรวมของงานออกมามีค่ามากกว่าจำนวนคนทั้งหมด และสิ่งที่ร้อยรวมเอาความชำนาญของแต่ละคนก็คือจิตสำนึกและความมีส่วนร่วมในการบริหารคุณภาพโดยรวม

ในการเล่นกีฬาที่เป็นทีม เช่น ฟุตบอล แม้จะมีตัวผู้เล่นที่เก่งกาจเพียงใด แต่ผู้เล่นที่เก่งกาจเพียงผู้เดียวนั้น จะไม่สามารถใช้ความเก่งกาจของตนแต่เพียงผู้เดียวในการพาชัยชนะมาสู่ทีมได้ หากพิจารณาไปถึงชัยชนะของกีฬาที่ต้องเล่นเป็นทีม จะพบว่าบรรดาผู้เล่นที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้เล่นที่เก่งกาจจนได้รางวัลนั้น ล้วนมีเบื้องหลังจากผู้ร่วมทีมที่เข้มแข็งทั้งสิ้น

Nobody is Perfect (But a Team May Be)

ทีมคืออะไร

คำจำกัดความอย่างง่าย ทีม คือ กลุ่มคนที่มีเป้าหมายร่วมกัน และเป้าหมายนั้น สำคัญยิ่งกว่าเป้าหมายของแต่ละคนในทีม แต่ละคนในทีมยอมเสียสละบางอย่างเพื่อให้ทีมบรรลุเป้าหมายสูงสุด

เหตุที่การทำงานเป็นทีมได้รับความนิยมมีหลายประการ ดังสุภาวชิตไทยที่ว่า **“สองหัวดีกว่าหัวเดียว”** เมื่อรวมกันด้วยเป้าหมายสูงสุดร่วมกัน ความสามารถของทีม จะมากกว่าผลรวมของความสามารถของทุกคนในทีม ผู้ร่วมทีมต่างรู้จักกันลึกใจคอ จุดอ่อน จุดแข็งซึ่งกันและกัน มีความเชื่อถือศรัทธาที่แน่นแฟ้น และต้องการช่วยเหลือเพื่อร่วมทีม การทำงานเป็นทีมจึงส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิผล

ประเภทของทีม

ทีมอาจจัดแบ่งได้เป็น 3 ประเภท

ประเภทที่หนึ่ง ทีมปรับปรุงเฉพาะหน่วยงานหรือส่วนงาน เป็นทีมที่พบบ่อยที่สุด เป็นการรวมบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบกันขึ้นเป็นทีมพิเศษภายในองค์กร บางครั้งเรียกว่าทีมปรับปรุงคุณภาพ หรือ Quality Circle

ประเภทที่สอง ทีมปรับปรุงกระบวนการ ได้แก่ทีมถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานตลอดทั้งกระบวนการ จึงประกอบด้วยบุคลากรที่ทำงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการงาน

ประเภทที่สาม ทีมเฉพาะกิจ เป็นทีมชั่วคราวที่ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติภารกิจเฉพาะ เพื่อ

ดำเนินโครงการพิเศษ หรือ แก้ไขปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ทีมเฉพาะกิจประกอบด้วย บุคลากรที่เหมาะสมกับภารกิจนั้นๆ เมื่อหมดภารกิจก็มักจะยุบเลิกทีม

เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกัน

การทำงานเป็นทีมและการสร้างทีม ไม่ใช่ภาระที่ง่าย เหตุผลสำคัญก็คือ คนแต่ละคน que เข้ามาอยู่ร่วมกันมีความแตกต่างกันในแง่ของปัจเจก ถ้าหากไม่ทำความเข้าใจและจัดการให้ดี การทำงานเป็นทีมก็อาจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ปัจจัยทางด้านความเป็นมนุษย์ดังกล่าว ได้แก่

1. ความรู้สึกถึงความสำคัญของแต่ละคนในทีม มนุษย์ทุกคนต้องการความรู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ไม่ว่าจะกลุ่มที่ว่าจะหมายถึง ส่วนราชการ หน่วยงาน หรือทีมย่อย ๆ ในส่วนราชการ ดังนั้น ก่อนที่จะจัดตั้งทีมจึงควรตระหนักว่า บุคลากรที่ถูกจัดให้เข้าทีมมีความต้องการที่จะเข้ากับเพื่อนร่วมทีมให้ได้ดี ต้องการแสดงความคิดเห็น และต้องการความนับถือจากเพื่อนร่วมทีม ถ้าบุคลากรในทีมไม่รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อทีม ทีมที่จัดตั้งขึ้นนั้นก็อาจไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของทีม สิ่งนี้สำคัญมาก และมักจะถูกมองข้าม ก่อนที่สมาชิกจะทำงานร่วมกันเป็นทีมได้จะต้องรู้จักคุ้นเคยและสร้างสายสัมพันธ์กันเสียก่อน เมื่อสนิทกันและเข้าใจธรรมชาติของกันและกัน ก็จะช่วยเหลือสนับสนุนกัน ผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบการจัดตั้งทีมภายในส่วนราชการ จึงพึงระลึกไว้เสมอว่า เวลาหรืองบประมาณที่ต้องใช้ในการสร้างความคุ้นเคยและความเข้าใจภายในทีมงานนั้นเป็นการลงทุนที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากบุคลากรที่เข้ามาร่วมทีมมีความหลากหลายทั้งในด้านอายุ การศึกษา ภูมิหลังทางครอบครัว ความเชื่อทางศาสนา ฯลฯ

3. ความสำคัญของทีมที่มีต่อองค์กร ได้แก่ ความเหมาะสมของทีมที่ตั้งขึ้นต่อภารกิจขององค์กร ตัวอย่างเช่น ภารกิจของทีมส่งผลกระทบต่อภารกิจขององค์กรโดยรวม ทีมที่ตั้งขึ้นนี้สนับสนุนการทำงานของผู้บังคับบัญชาระดับสูงอย่างไร ดังนั้นเป็นต้น บุคลากรที่เข้ามาร่วมทีมอาจคำนึงถึงความสำคัญของงานที่ทีมทำ และให้ความร่วมมือมากขึ้นเท่าที่ผู้บังคับบัญชาหรือองค์กรให้ความสำคัญแก่ทีม

เคล็ดลับในการเป็นผู้นำที่ดี และผู้ตามที่ดี

ทีมประกอบด้วยผู้นำและผู้ตามเสมอ บางครั้งผู้ปฏิบัติราชการอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าทีมเฉพาะกิจ บางคราวอาจต้องไปร่วมทีมในฐานะของสมาชิกของทีมปรับปรุงกระบวนการ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการทำงานเป็นทีมขึ้นอยู่กับว่า ผู้นำทราบบทบาทของตัวเองหรือไม่ และผู้ตาม (หรือสมาชิกในทีม) รู้วิธีที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือไม่

ผู้นำควรทราบเคล็ดลับในการนำพาทีมไปสู่ความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

- ผู้นำต้องสร้างความชัดเจนว่าภารกิจของทีมคืออะไร ภารกิจของทีมควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของจิตสำนึกทางด้านคุณภาพที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้นำทีมควรกำหนดภารกิจของทีมให้เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนตั้งแต่การประชุมครั้งแรก โดยสนับสนุนให้สมาชิกในทีมทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปราย ออกความคิดเห็น การเขียนภารกิจของทีมควรระบุถึงเหตุผลที่ทีมถูกจัดตั้งขึ้น นิยามขอบเขต และอำนาจหน้าที่ของทีม
- ให้ระบอบองค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานออกมาตั้งแต่เนิ่น ๆ ในการบริหารคุณภาพโดยรวมความสำเร็จต้องนิยามโดยใส่ใจกับผู้รับบริการ/ประชาชนเป็นสำคัญ ผู้นำทีมต้องเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ/ประชาชน เพื่อใช้กำหนดว่าองค์ประกอบอะไรบ้างที่ถือเป็นความสำเร็จของภารกิจของทีม และองค์ประกอบดังกล่าวเป็นหลักชัยที่สำคัญที่จะต้องไปให้ถึง
- มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติ ผู้นำต้องหาแนวทางไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ในข้อที่แล้ว ถ่ายทอดแต่ละองค์ประกอบให้เป็นแผนปฏิบัติการ และกรอบเวลาที่ชัดเจน
- ผู้นำควรรักษากฎ กติกา มารยาท ที่สำคัญต่อประชุมทีม อาทิเช่น
 - ควรเรียกประชุมเฉพาะเท่าที่จำเป็น
 - เวลาเรียกประชุมก็ต้องแจ้งหรือสื่อสารให้สมาชิกทราบว่าประชุมกันเรื่องอะไร และต้องเตรียมข้อมูล หรือเอกสารประกอบอะไรมาบ้าง
 - สนับสนุนให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างกระชับ
 - กำหนดผู้ทำหน้าที่บันทึกการประชุมเสมอ
 - ตัดสินใจว่าเมื่อไรถึงควรต้องแบ่งกลุ่มย่อย

– ดำเนินการประชุมไปที่ละประเด็น ตามที่กำหนดไว้

- ผู้นำควรแบ่งปันและสื่อสารข้อมูลทั้งภายในและภายนอกทีม

**“คนที่เคยเป็นโค้ชฟุตบอล แม้อดีตเคยเป็นนักฟุตบอลกองหน้า
เมื่อรับหน้าที่เป็นโค้ชแล้ว จะไม่คิดแต่เพียงว่า
กองหน้าจะยิงประตูได้อย่างไร แต่จะคิดว่า.....ทำอย่างไร
“ทีมฟุตบอล” ของตน จึงจะยิงได้ประตูชัย”**

สำหรับเคล็ดลับของการเป็นสมาชิกที่ดีของทีม มีดังนี้

- สร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมทีมให้เร็วที่สุด เปิดเผยตนเองให้เพื่อนทราบว่าเป็นใคร สามารถทำอะไรได้ดี ในขณะที่เดียวกันก็เรียนรู้เพื่อนร่วมทีมไปด้วย
- ทำความเข้าใจภารกิจของทีมให้ชัดเจน
- เตรียมพร้อมและให้ความร่วมมือ ศึกษาค้นคว้า หาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้ความร่วมมือสนับสนุนทีมให้บรรลุความสำเร็จ
- สื่อสารให้เพื่อนร่วมทีมทราบความคืบหน้า และปัญหาอุปสรรคในงานที่ได้รับมอบหมาย

4 ขั้นตอนในการสร้างทีม

การสร้างทีมให้มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

1) วิเคราะห์ความต้องการของทีม

ก่อนเริ่มต้นใช้เวลาหรืองบประมาณให้กับกิจกรรมสร้างทีม ควรตรวจวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของทีมเสียก่อน เพื่อค้นหาว่าความสามารถของทีมอยู่ในเรื่องใด และมีเรื่องใดประเด็นใดที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง

แบบประเมินความต้องการของทีม เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้จัดตั้งทีม ประเมิน ความพร้อมและความสามารถในด้านต่าง ๆ ของทีม

ประเมินแต่ละหัวข้อโดยให้คะแนน ดังนี้

6 = จริงแท้แน่นอน

4 = จริง เป็นส่วนใหญ่

2 = ไม่จริง เป็นส่วนใหญ่

0 = ไม่จริงเลย

ทิศทางของทีม

- _____ 1 ทีมมีการกำหนดภารกิจที่ชัดเจน
- _____ 2 สมาชิกทีมทุกคนเข้าใจภารกิจของทีม
- _____ 3 สมาชิกทีมทุกคนเข้าใจเป้าประสงค์ของทีม
- _____ 4 ทีมมีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์อย่างชัดเจน
- _____ 5 สมาชิกทีมทุกคนตระหนักถึงกำหนดเวลาแล้วเสร็จของกิจกรรมต่าง ๆ

คุณลักษณะของสมาชิกทีม

- _____ 6 สมาชิกทีมทุกคนเปิดเผยและจริงใจต่อกันตลอดเวลา
- _____ 7 สมาชิกทีมทุกคนไว้วางใจกัน
- _____ 8 สมาชิกทีมทุกคนมุ่งเป้าไปสู่ภารกิจและเป้าหมายของทีมมากกว่าเป้าหมายส่วนตัว
- _____ 9 สมาชิกทีมทุกคนรู้สึกสบายใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของทีมร่วมกัน
- _____ 10 สมาชิกทีมทุกคนกระตือรือร้นต่อความสำเร็จของภารกิจและเป้าหมายของทีม
- _____ 11 สมาชิกทีมทุกคนต้องการรับผิดชอบต่อผลการดำเนินการของทีม
- _____ 12 สมาชิกทีมทุกคนมีความอดทนต่อกันและให้อภัยกัน
- _____ 13 สมาชิกทีมทุกคนมีความตรงต่อเวลา ทั้งในการประชุม และการส่งมอบงานตามกำหนดนัดหมาย
- _____ 14 ทีมมีบรรยากาศของการสนับสนุนและช่วยเหลือกัน
- _____ 15 สมาชิกทีมทุกคนสะดวกใจในการเสนอข้อคิดเห็น การกล่าวถึงปัญหา และการวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์
- _____ 16 สมาชิกทีมทุกคนสนับสนุนมติของทีม

การคำนวณคะแนน

ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยของผลคะแนนที่สมาชิกทีมตอบ ข้อที่ได้คะแนนต่ำสุด เป็นข้อที่ควรนำมาปรับปรุงก่อนในการวางแผนกิจกรรมการสร้างทีมในประเด็นถัดไป

2) วางแผนกิจกรรมการสร้างทีม

การวางแผนกิจกรรมการสร้างทีม ควรอิงตามผลการวิเคราะห์ความต้องการของทีม

สมมติว่า ผลการวิเคราะห์ในแบบสอบถามของทีม ก. ได้คะแนน 3 ในข้อที่ 1 ทุกคนในทีมเข้าใจภารกิจของทีม แน่หนอนว่า ส่วนหนึ่งของกิจกรรมสร้างทีมก็ต้องเป็นการทำความเข้าใจเรื่องภารกิจให้แก่สมาชิกทุกคน เพราะคะแนน 3 แสดงว่าสมาชิกบางคนเข้าใจภารกิจ แต่มีบางคนยังไม่เข้าใจกิจกรรมอาจจะกำหนดอย่างง่าย ๆ ว่า ผู้นำทีมนัดหมายสมาชิกในทีมมาหนึ่งสัปดาห์ทำความเข้าใจกันว่า ทีมนี้จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์อย่างไร และอะไรคือภารกิจของทีม

ถ้าหากว่า ผลการวิเคราะห์ออกมาว่า ข้อที่ 5 สมาชิกในทีมเปิดเผยและจริงจังต่อกันตลอดเวลา ได้คะแนนต่ำ กิจกรรมสร้างทีมก็ควรมุ่งเน้นไปในเรื่องการสร้างความเชื่อใจกัน การสร้างการสื่อสารที่เปิดเผยต่อกัน

การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมว่าอะไรควรทำก่อน อะไรสามารถรอไว้ทำทีหลังได้ ก็สามารถอิงจากผลการวิเคราะห์เช่นกัน

3) ดำเนินกิจกรรมการสร้างทีม

กิจกรรมการสร้างทีม ควรจัดขึ้นเท่าที่จำเป็น หลาย ๆ องค์กรที่มุ่งเน้นการบริหารคุณภาพโดยรวม มักจะจัดกิจกรรมสร้างทีมบ่อยครั้งเกินไป แม้แต่กับบุคลากรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของทีมใดเลย อะไรก็ตามที่บุคลากรเรียนแล้วไม่ได้นำไปใช้ทันทีก็สิ้น เวลาที่เหมาะสมที่สุดในการจัดกิจกรรมสร้างทีม ก็คือ เมื่อจัดตั้งทีมมีสมาชิกครบแล้ว และกำหนดภารกิจของทีมที่ชัดเจนแล้ว สมาชิกของทีมจึงมีโอกาสนำความรู้จากกิจกรรมการฝึกอบรมมาใช้ในการดำเนินการได้ทันที โดยกระบวนการนี้ต้องทำอย่างต่อเนื่อง

4) ประเมินผลและปรับปรุง

หลังจากดำเนินกิจกรรมการสร้างทีม วิธีที่คืออย่างหนึ่งในการประเมินผลของกิจกรรมนั้น ๆ ก็คือ ลองให้สมาชิกในทีมทำแบบทดสอบอีกครั้ง โดยเฉพาะในหัวข้อที่ได้คะแนนต่ำ ซึ่งผลการวิเคราะห์จะบอกให้ทราบว่าจุดอ่อนของทีมได้รับการแก้ไขแล้วหรือไม่ ควรให้สมาชิกอภิปรายถึงกิจกรรมสร้างทีมที่ผ่านมาว่ามีประสิทธิผลเพียงไร ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไร

วิธีรับมือกับความขัดแย้งในทีม

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ขัดขวางความก้าวหน้าของทีม คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นำกับสมาชิก หรือระหว่างสมาชิกต่อสมาชิก แม้แต่ในทีมที่มีเป้าหมายร่วมกันก็อาจไม่เห็นพ้องกันว่าเส้นทางหรือแนวทางในการไปยังจุดหมายนั้นควรจะเป็นอย่างไร

มีวิธีการบางอย่างที่แนะนำไว้สำหรับป้องกันและแก้ไขข้อขัดแย้งในทีม

- สร้างหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจที่ชัดเจนว่าเมื่อใดควรจะตัดสินใจโดยใช้ความเห็นของบุคคล เมื่อใดจะใช้ความเห็นพ้องของทีม
- อย่าปล่อยให้บุคคลใดสร้างอาณาเขตอิทธิพลส่วนตัวในองค์กร หรือใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตัว
- สนับสนุนให้บุคลากรกล้าเสี่ยงที่จะคิดและทำนอกกรอบบ้าง โดยเฉพาะกรอบเดิม ๆ ที่เป็นลบ ไม่สร้างสรรค์
- ส่งเสริมให้มีการแข่งขันกันในเชิงบวก แข่งกันทำความดี
- จัดให้แต่ละทีมมีสมาชิกที่มีมุมมองต่อปัญหากว้างขวางและหลากหลาย เพื่อสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเชิงบวก
- ให้รางวัลผู้ที่ขัดแย้งหรือคัดค้านเสียงส่วนใหญ่ของทีม ถ้าหากคำค้านนั้นพิสูจน์ได้ว่าเป็นฝ่ายถูก พร้อมทั้งให้รางวัลแก่การทำงานเป็นทีมด้วย ถ้าหากการทำงานเป็นทีมนั้นพิสูจน์ได้ว่าเป็นฝ่ายถูก
- ระมัดระวังอย่าจ้างคนที่คิดว่าไม่ต้องการความช่วยเหลือ หรือไม่ต้องการทำงานเป็นทีม

แรงจูงใจ กับ การประเมินผลงาน

การทำงานเป็นทีมไม่อาจประสบความสำเร็จได้ ถ้าหากไม่ผูกเข้ากับระบบการให้รางวัล ซึ่งระบบการให้รางวัลที่ดีต้องประกอบด้วย การให้รางวัลเป็นรายบุคคลและให้รางวัลเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ และการประเมินผลงาน มีหลักง่าย ๆ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

1. กำหนดผลลัพธ์ของทีมและของสมาชิกในทีมที่ต้องการประเมิน ยกตัวอย่างเช่น โรงพยาบาลรัฐอาจจัดตั้งทีมเพื่อปรับปรุงคุณภาพในการให้บริการแก่ผู้ป่วยและประชาชน ผลลัพธ์ที่ต้องการ ก็คือ คุณภาพในการบริการ อาทิ ความรวดเร็ว ประสิทธิภาพในการดูแลรักษา มารยาทของบุคลากร ฯลฯ

2. กำหนดดัชนีชี้วัดที่วัดผลลัพธ์นั้น ดังตัวอย่างในข้อ 1 สิ่งที่วัดคุณภาพในการบริการ อาจเป็น คะแนนความพึงพอใจที่สำรวจจากผู้ป่วยและประชาชนที่มาใช้บริการ โดยสำรวจทุก 3 เดือน และคำถามในแบบสอบถามเป็นไปตามคุณภาพในการบริการที่กำหนดไว้ในข้อ 1

3. ระบุรางวัลที่จะให้เมื่อดัชนีชี้วัดบรรลุเป้าหมาย โดยรางวัลอาจเป็นตัวเงิน หรือ สิ่งที่ไม่ใช่ ตัวเงิน หรือประกอบกันทั้งสองอย่าง เช่น ถ้าคะแนนความพึงพอใจของผู้ป่วย/ประชาชนสูงกว่า 80 % ทีมปรับปรุงคุณภาพการให้บริการก็จะได้รับรางวัลเป็นเงินสมทบพิเศษ เพิ่มเข้าไปในเงินเดือนประจำ พร้อมด้วยค่ายกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

4. ปรับระบบที่กำหนดขึ้นนี้ให้เข้ากับระบบการประเมินผลตามปกติขององค์กร เนื่องจากผู้ร่วมทีมก็ต้องได้รับการประเมินตามปกติขององค์กรอยู่แล้ว บทบาทที่มามีหน้าที่ในทีมจึงต้องสอดคล้องแทรกระบบการให้รางวัลให้สอดคล้องกับการประเมินตามปกติ

TEAM	
T	ogether
E	veryone
A	chieves
M	ore

การให้อำนาจตัดสินใจ

การให้อำนาจการตัดสินใจสำคัญต่อการกระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมโดยไม่มีอำนาจการตัดสินใจเป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืน ยกตัวอย่างเช่น ผู้บังคับบัญชาของส่วนราชการแห่งหนึ่งต้องการให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการปฏิบัติราชการ จึงบัญชาให้หัวหน้างานระดับล่างนำเอากล่องรับความคิดเห็นไปติดไว้ และแจ้งให้บุคลากรทุกคนช่วยกันเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงองค์กร

ในช่วงอาทิตย์แรก ๆ ในกล่องเต็มไปด้วยแผ่นกระดาษให้คำแนะนำจากบุคลากร หัวหน้างานระดับล่างซึ่งมีอำนาจจำกัด เลือกเฉพาะคำแนะนำที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนไปดำเนินการปรับปรุง และทิ้งข้อเสนอส่วนใหญ่ไป ไม่นานนักกิจกรรมข้อเสนอแนะนี้ก็ประสบกับความล้มเหลว

การให้อำนาจการตัดสินใจเป็นแรงจูงใจภายในที่สำคัญมาก บุคลากรที่รู้สึกว่าจะมองเห็นคุณค่าจนกระทั่งมอบอำนาจการตัดสินใจในงานที่ทำ จะเติบโตในงานนั้นได้เต็มที่ตามศักยภาพที่มีอยู่

หลักในการมอบอำนาจการตัดสินใจ

1. สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานกล้าตัดสินใจและลงมือทำ ซึ่งอาจกระทำดังนี้

- เชื่อมั่นว่าบุคลากรสามารถทำงานได้ดี และประสบความสำเร็จได้ในงานที่ทำ
- อดทน ใจเย็น ให้เวลาบุคลากรเรียนรู้จากความผิดพลาด
- ปรับทิศทางและโครงสร้างการทำงาน
- สอนทักษะใหม่หรือความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่บุคลากรโดยเป็นขั้นเป็นตอนง่าย ๆ
- ถามคำถามที่กระตุ้นให้บุคลากรคิดนอกกรอบเดิม
- ให้คำแนะนำ บอกว่าทำงานได้ดีหรือไม่ดีตรงไหน สนับสนุนให้บุคลากรเรียนรู้

2. จัดตั้งที่เป็นอุปสรรคต่อการให้อำนาจการตัดสินใจ เช่น การต่อต้านจากบุคลากร การต่อต้านจากผู้บังคับบัญชา ฯลฯ

3. ใช้เครื่องมือในการรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากร เช่น การระดมสมอง การใช้กล่องรวบรวมข้อเสนอนี้ ผู้นำประพุดิตนเปิดกว้างออกไปรับฟังความคิดเห็นของลูกน้อง ฯลฯ

5. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

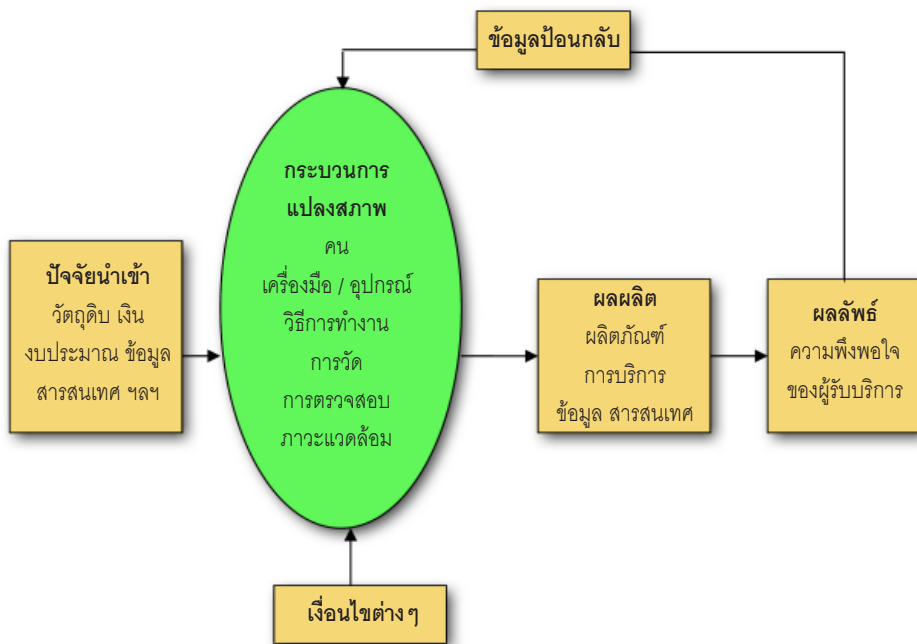
องค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ จะต้องปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการทำงาน ซึ่งเราจะทำได้โดย

- ถือว่า “งาน” ทุกชิ้นเป็น “กระบวนการ”
- ทำให้ทุกกระบวนการมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และ ปรับประยุกต์ได้
- เปรียบพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้รับบริการ
- ควบคุมผลการปฏิบัติงานในขณะทำงานโดยใช้ตัววัดที่เหมาะสม เช่น การลดรอบเวลา การลดความผิดพลาด
- ลดความสูญเสีย และการทำงานซ้ำ
- ลดหรือกำจัดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็นและไม่มีคุณค่า
- กำจัดงานที่ไม่ได้มาตรฐาน
- เทียบเคียงกับกระบวนการทำงานที่ดี และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
- สร้างนวัตกรรมเพื่อให้มีการปรับปรุงอย่างก้าวกระโดด
- ชำรงรักษาให้การปรับปรุงที่ดำเนินการไปแล้ว คงอยู่ต่อไป
- นำเอาบทเรียนของการปรับปรุงไปปรับใช้กับงานอื่น
- ใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การควบคุมกระบวนการโดยสถิติ (Statistical Process Control)

กระบวนการ คือ อะไร

วงจรการปฏิบัติงานของหน่วยงานเริ่มจาก

- การรับ “ปัจจัยนำเข้า” (Input) ซึ่งอาจเป็น วัตถุดิบ เงิน ข้อมูล สารสนเทศ
 - แล้วเพิ่มคุณค่าโดยกาผ่าน “กระบวนการแปลงสภาพ” (Conversion Process)
 - และได้ “ผลผลิต” (Output) ซึ่งอาจเป็นผลิตภัณฑ์ การบริการ ข้อมูล สารสนเทศ
- อนึ่งผลผลิตของกระบวนการหนึ่ง ๆ อาจเป็นปัจจัยนำเข้าของอีกกระบวนการหนึ่ง หรือผลผลิตจากหน่วยงานหนึ่งอาจเป็นปัจจัยนำเข้าของอีกหน่วยงานหนึ่งก็ได้
- เพื่อส่งมอบให้ “ลูกค้า” หรือ “ผู้รับบริการ” ซึ่งอาจเป็นลูกค้าภายในหรือภายนอกก็ได้
 - ผลผลิตที่ส่งมอบให้ลูกค้าหรือผู้รับบริการนี้ จะนำไปสู่ “ผลลัพธ์” (Outcome) ที่ต้องการ เช่น ความพึงพอใจของผู้รับผลผลิตนั้น

รูปที่ 5 : วงจรการปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุป กระบวนการ คือ การปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ คือ คน วัตถุประสงค์ เครื่องมือ วิธีการและการวัดการตรวจสอบ รวมทั้งภาวะแวดล้อม เพื่อผลิตผลลัพธ์ เช่นการบริการหรือเป็นปัจจัยนำเข้าของอีกกระบวนการหนึ่ง นอกจากนี้ปัจจัยนำเข้าและผลผลิตจะวัดได้ กระบวนการที่ดีต้องสามารถเพิ่มคุณค่า ทำซ้ำได้ มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และประยุกต์ได้ ยิ่งกว่านั้น กระบวนการบางกระบวนการยังต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกันก็ได้ เช่น นโยบาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ

ทุกกระบวนการต้องมีเจ้าของอย่างน้อยหนึ่งคนหรือหนึ่งหน่วย แต่ในกระบวนการที่ซับซ้อนอาจมีหลายหน่วยงานมาเกี่ยวข้อง และในบางกระบวนการย่อยอาจมีเพียงคน ๆ เดียวเป็นเจ้าของ ดังนั้นการปรับปรุงงานต้องคำนึงความเป็นเจ้าของกระบวนการด้วย

แนวทางในการปรับปรุงกระบวนการ

1. ลดการใช้ทรัพยากร

กระบวนการที่ใช้ทรัพยากรมากเกินไปจนความจำเป็นเป็นการสูญเสีย เช่น เอกสาร รายงานที่ส่งเวียนให้หลาย ๆ คนที่ไม่จำเป็นต้องเสียค่าถ่ายเอกสาร ค่าแรงในการเดินเอกสาร ค่ากระดาษ เสียเวลาอ่าน รวมทั้งพื้นที่เก็บเอกสาร

2. ลดความผิดพลาด

ความผิดพลาดแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการทำงานต้องทำงานซ้ำ เช่น การพิมพ์ที่ตรวจความผิดพลาดหลังจากจัดทำเอกสารแล้วต้องเสียค่าใช้จ่ายในการแก้ไขจัดทำเอกสารใหม่

3. สร้างความประทับใจลูกค้า

การสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าทำให้มีการปรับปรุงกระบวนการด้วย เช่น ถ้าเราทำเอกสารให้ถูกต้องสวยงาม เราต้องปรับปรุงกระบวนการตั้งแต่การออกแบบ การพิมพ์ด้วย

4. สร้างความปลอดภัย

สถานที่ทำงานที่มีความปลอดภัยจะเป็นสถานที่ทำงานที่ไม่มีการสูญเสียจากการเกิดอุบัติเหตุ

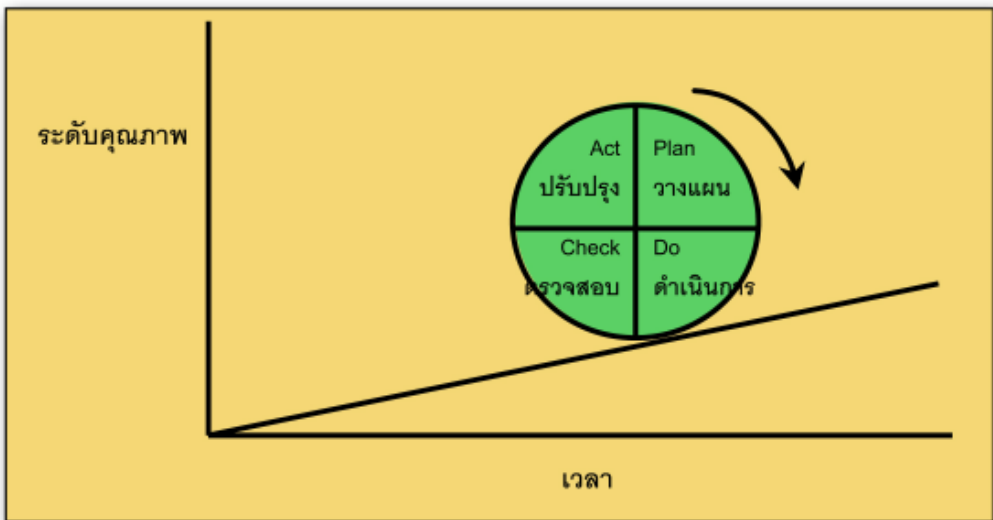
5. สร้างความพึงพอใจให้ผู้ปฏิบัติงาน

การปรับปรุงสถานที่ทำงานให้พนักงาน / ข้าราชการทำงานได้สะดวกสบายขึ้น เช่น มีเก้าอี้ โต๊ะที่เหมาะสม ช่วยให้มีทัศนคติที่ดีกับหน่วยงาน

วงจรการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก อาทิ ความต้องการของผู้รับบริการ องค์กรต้องมีการดำเนินวงจรการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- Plan การวางแผน ซึ่งรวมถึงการออกแบบกระบวนการ การเลือกตัววัด และการถ่ายทอดเพื่อนำข้อกำหนดไปปฏิบัติ
- Do ดำเนินการตามแผนที่วางไว้
- Check การตรวจประเมินความก้าวหน้าและการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ โดยพิจารณาผลลัพธ์ที่ได้ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร
- Act การปรับปรุง โดยอาศัยผลของการตรวจประเมิน การเรียนรู้ บังคับนำเข้าใหม่ ๆ ข้อกำหนดใหม่ ๆ รวมถึงความต้องการของผู้รับบริการ และโอกาสในการสร้างนวัตกรรม

รูปที่ 6 : วงจรการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

“โลกไม่เคยหยุดนิ่ง ดังนั้น องค์กรต้องเดินไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง”

ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

ถ.พิษณุโลก แขวงจิตรลดา เขตดุสิต กทม. 10300

โทรศัพท์ 0-2356-9999

Hotline 1785

www.opdc.go.th